

Economisch-Statistische Berichten

ALGEMEEN WEEKBLAD VOOR HANDEL, NIJVERHEID, FINANCIËN EN VERKEER
ORGAAN VOOR DE MEDEDELINGEN VAN DE CENTRALE COMMISSIE VOOR DE RIJNVAART
UITGAVE VAN HET NEDERLANDSCH ECONOMISCH INSTITUUT

21^e JAARGANG

WOENSDAG 8 APRIL 1936

No. 1058

COMMISSIE VAN REDACTIE:

P. Liefstinck; N. J. Polak; J. Tinbergen; F. de Vries en
H. M. H. A. van der Valk (Redacteur-Secretaris).

Assistent-Redacteur: L. R. W. Soutendijk.

Redactie-adres: Pietet de Hoehweg 122; Rotterdam.

Aangeteekende stukken: Bijkantoor Ruijgeplaatweg.

Telefoon Nr. 35000. Postrekening 8408.

Advertenties voorpagina f 0,50 per regel. Andere pagina's f 0,40 per regel. Plaatsing bij abonnement volgens tarief. Administratie van abonnementen en advertenties: Nijgh & van Ditmar N.V., Uitgevers, Rotterdam, Amsterdam, 's-Gravenhage. Postchèque- en giro-rekening No. 145192.

Abonnementsprijs voor het weekblad franco p. p. in Nederland f 16,—. Abonnementsprijs Economisch-Statistisch Maandbericht f 5,— per jaar. Beide organen samen f 20,— per jaar. Buitenland en Koloniën resp. f 18,—, f 6,— en f 23,— per jaar. Losse nummers 50 cent. Donateurs en leden van het Nederlandsch Economisch Instituut ontvangen het weekblad en het Maandbericht gratis en genieten een reductie op de verdere publicaties.

BERICHT.

In verband met de a.s. feestdagen zal het volgend nummer een dag later verschijnen:

INHOUD.

	Biz.
VESTIGINGSEISCHEN VOOR DEN MIDDENSTAND door Dr. J. F. ten Doesschate	252
De snelle opkomst der „Fixed Trusts” in Engeland door B. H. A. Meijerink	253
Een dubium in het vaste-lasten-ontwerp door Jhr. F. J. E. van Lennep	255
De resultaten der monetaire politiek in 1935 door Dr. J. G. Stridiron	256
Steenkolen — Beschouwingen over 1935 I.	260
De uitvoering der Ongevallenwet door bedrijfsverenigingen door Dr. Ir. B. Bølger	263
De industriële ongevallenwet op de helling door Dr. G. F. Fortanier	264
AANTEKENINGEN:	
De woningmarkt te Tilburg in 1929 en 1934.	266
MAANDLIJFERS:	
Indexcijfers van Nederlandsche aandelen.	264
ONTVANGEN BOEKEN	267
STATISTIEKEN	267—270
Geldkoersen. — Wisselkoersen. — Bankstaten.	

6 APRIL 1936.

De aanvankelijk betere beoordeling van den algemeenen toestand vond haar weerklank op de geldmarkt. Bovendien heeft de laatste weekstaat van De Nederlandsche Bank doen zien, dat onze geldmarkt voorloopig nog wel ruim van middelen zal zijn voorzien. Er ontstond dan ook een grootere vraag naar wissels, waardoor de prijs van drie-maands bank-accepten tot op 1 pCt. is teruggelopen. Het slot was echter weder een fractie hooger: 1½ pCt. Oall ongewijzigd ¼ pCt. Prolongatie 1½ à 1¼ pCt.

* * *

Op de wisselmarkt heerschte een onzekere stemming. Groote koersfluctuaties vonden echter niet plaats. Ponden bijv. openden de week op 7.30½, liepen terug op 7.28½, stegen vervolgens weer tot 7.30½ om op 7.28½ te sluiten. Dollars bleven hier rond de 1.47½ schommelen. De £/\$ koers bleef tusschen de 4.95 en 4.96. De Fransche Franc opende al dadelijk een stuk onder den koers van den voorgaanden dag (9.73½) op 9.72½ en liep scherp terug tot 9.70; slot 9.70%. De £/Frs. koers werd genoteerd 75.10—75.25—75.08. \$/Frs. 15.15½. Belga's liepen van 24.95 op 24.91 terug. De prijs, waarop de Belga de facto gedurende een jaar was gestabiliseerd nl. 72 pCt. van zijn vroegere waarde, is thans wettelijk vastgesteld. De goudhandel is echter nog niet vrij en blijft in handen van de Banque Nationale. Marken kwamen van 59.15 op 59.25. In de noteeringen van de verschillende Sperrmarksoorten kwam geen verandering van betekenis. Zwitsersche Francs 47.98. Peseta's 20.12. Gezocht waren Argentijnsche Pesos 40½. Canadeesche Dollars 1.46½.

De agio's op 1- en 3-maands Ponden, die aanvankelijk een weinig terug waren gelopen, vertoonden tenslotte weder eenige neiging tot stijgen: de slot-noteeringen waren 1 resp. 6½ p. boven kassa. Dollars op 1-maand levering 5/16, op 3-maanden 1½ p. report. Het disagio van den Franschen Franc is kleiner geworden, 10 resp. 30 p.

De goudprijzen waren lager; baren levering Amsterdam deden f 1.648,50, levering Londen f 1.649,25. Eagles 2.50%, Sovereigns 12.27, Gouden Tientjes 10.17½. Marken zilver 44, Marken banknoten 39 c.

VESTIGINGSEISCHEN VOOR DEN MIDDENSTAND.

Het lang verbeide wetsontwerp vestigingseischen voor den middenstand, officieel geheeten „Regeling betreffende het vestigen van inrichtingen, waarin eenige tak van detailhandel, ambacht of kleine nijverheid zal worden uitgeoefend”, is dus thans verschenen.

Het is gegoten in den vorm, waarin onze wetgeving meer en meer belichaming vindt, nl. in dien van een wet, die het kader aangeeft, waarbinnen een algemeene maatregel van bestuur bepaalde voorschriften kan geven. Een constructie, die in het onderhavige geval zeker practisch noodzakelijk was, daar de aan de vestiging van een middenstandsbedrijf te stellen eischen zoozeer uiteenloopen naar gelang van de branche welke men beschouwt, dat een uniforme regelende practische gespreken ondenkbaar lijkt.

Het probleem, waar het bij dit al om gaat, is uit den aard der zaak dat der z.g. „overbezetting” van het detailbedrijf. Een overbezetting, die voornamelijk tot uitdrukking komt in een „teveel” aan winkelsaken, waarvan, juist door dat teveel, het „sterftecijfer” inderdaad een zorgwekkende hoogte heeft bereikt. Nu zijn wij geneigd deze overbezetting en het haar begeleidende hooge sterftecijfer van winkelzaken als een typisch conjunctuurverschijnsel te beschouwen, dat met name in de periode van depressie optreedt, om tijdens de wederopbloei van het economisch leven zoodanig te verminderen, dat het geen onderwerp van staatszorg behoeft uit te maken. Uit de Memorie van Toelichting op het onderhavige wetsontwerp spreekt echter een geheel andere meening: de Minister van Handel, Nijverheid en Scheepvaart spreekt uitdrukkelijk uit, dat hij maatregelen beoogt, welke een duurzame verbetering van de positie van den middenstand in het leven zullen roepen.

Deze maatregelen komen in het kort gezegd hierop neer, dat op verzoek van de vakverenigingen, van ondernemers in een tak van detailhandel”, waarvoor dus zoowel middenstands- alsook vereenigingen, als die der grootfiliaalbedrijven en verbruikcoöperaties o.i. geacht moeten worden te vallen, een vergunningsstelsel voor het vestigen van detailbedrijven in het leven geroepen kan worden. Geen dwingend voorgescreven verbod van vestiging dus, maar een vergunningsstelsel, dat slechts onder bepaalde voorwaarden — de bedrijfsgeenoten moeten het nl. eerst samen in meerderheid eens zijn, anders immers is het verzoek hunner vakvereniging ondenkbaar — in werking treedt. De Minister heeft er klaarblijkelijk, en o.i. geheel terecht, naar gestreefd met handhaving van dit vooropgezette doel de vrije concurrentie, al worden daarover in de Memorie van Toelichting wel eenige minder aangename dingen gezegd, zooveel mogelijk te handhaven. Het groote verschil met de Amsterdamsche concept-winkelverordening, die verleden jaar met 27 tegen 15 stemmen verworpen is, ligt dan ook in het feit, dat het z.g. behoefte-element in het wetsontwerp niet is opgenomen. De vergunning zal, indien het ontwerp zonder ingrijpende amendementen wet wordt, uitsluitend worden verleend indien aan drie „vestigingseischen” wordt voldaan, t.w.:

- a. credietwaardigheid;
- b. handelskennis;
- c. vakbekwaamheid.

Op het oogzinnig hierover echter nog weinig concreets te zeggen. Alles zal afhangen van de voor een bepaalde branche, den middenstandsraad gehoord, bij algemeenen maatregel van bestuur te stellen normen. Worden de vereischten hoog opgeschroefd, dan zal uiteraard de selectie veel grooter zijn dan in het tegenovergestelde geval. Het zou trouwens nog wel eens kunnen blijken, dat de practische tenuitvoerlegging van een eventuele vestigingwet nog groote moeilijkheden, waarvoor dan in het bijzonder de Kamers van Koophandel, die de vergunningen verleen, zouden komen te staan, met zich zou brengen.

De credietwaardigheid biedt wellicht, als de normen eenmaal zijn vastgelegd, de minste moeilijkheden, doch de handelskennis en de vakbekwaamheid der kandidaten zullen wel bezwaarlijk zonder een volledig vakexamen kunnen worden getoet. Wellicht kan hier een zekere centralisatie plaatsvinden, in dien zin, dat b.v. het examen handelskennis voor alle kandidaten gelijk of nagenoeg gelijk zou zijn, doch het specifieke vakexamen uiteraard verschillend naar gelang van de branche waar het om gaat.

Hoewel, zooals gezegd, het behoeftvereischte niet in het ontwerp is opgenomen en de aanvragers der vergunning dus niet zullen behoeven aan te toonen, dat op een bepaalde plaats aan een detailbedrijf behoefte bestaat, is de vergunning in den gedachten-gang van dit ontwerp toch wel aan een bepaald met name genoemd perceel verbonden. Bovendien is bepaald, dat de vergunning komt te vervallen, indien de vestiging van de betreffende inrichting niet heeft plaats gehad binnen drie maanden na de dagteekening der vergunning. De Memorie van Toelichting merkt hieromtrent op, dat de bewuste bepaling is aangebracht omdat „de mogelijkheid niet (is) uitgesloten, dat de vergunninghouder, die eerst na geruimen tijd tot vestiging overgaat, inmiddels niet meer aan alle vestigingseischen voldoet”. Erg sterk komt dit argument ons niet voor, aangezien heel het wetsontwerp van een „eenmalig” stellen der vestigingseischen uitgaat en over de noodzakelijkheid van een periodiek „her-examen” niet wordt gesproken. Het is dus zeer goed mogelijk, dat een aspirant-detaillist vandaag aan de vestigingseischen voldoet, doch over enkele jaren niet meer aan de dan te stellen vereischten voldoet. Practisch zal de gang van zaken — als het ontwerp wet wordt, waaraan groote twijfel wel niet behoefte te bestaan — aan ook wel hierop neer komen, dat een candidaat eerst zijn diploma's handelskennis en vakbekwaamheid in een bepaalde branche gaat halen, om de vergunning tot vestiging pas aan te vragen, wanneer over het noodige kapitaal en een geschikt perceel beschikt kan worden.

Ook in dezen gedachtengang echter, moet de termijn van drie maanden, binnen welke de vestiging van de betreffende inrichting plaats dient te hebben, o.i. kort geacht worden.

Het ontwerp bepaalt uitdrukkelijk, dat onder „vestigen” verstaan wordt „het doen aanvangen van de uitoefening van het bedrijf ten aanzien van het publiek”. M.a.w.: de status quo blijft gehandhaafd; bestaande vakgenooten behoeven zich niet aan de vestigingseischen te onderwerpen. Men kan dit een begrijpelijk standpunt achten, het brengt niettemin bij de bestaande overbezetting van het distributieapparaat in vele gevallen een aanmerkelijk uitstel der saneering met zich mede. Ook indien men de aanwas van nieuwe distributiebedrijven aan bepaalde normen heeft gebonden, zal het nog geruimen tijd duren, aler in de overbezette branches het collectieve bedrijfs optimum der detaillisten eenigermate benaderd wordt.

* * *

Dit neemt niet weg, dat een eventuele vestigingwet in den zin van het thans aanhangige ontwerp voor den middenstand van grooten steun kan zijn. Liever ware ons een vrijwillige ordening, zooals die b.v. in Zweden in het kruideniersbedrijf tot stand gekomen is. In dat land heeft de kroon voorstellen, afkomstig uit het bedrijfsleven, tot het stellen van vestigingseischen steeds verworpen, om daartegenover het desideratum der uit het bedrijfsleven vrijwillig voortgekomen ordening te stellen. Op grond daarvan zijn overeenkomsten tusschen fabrikanten, grossiers en detaillisten tot stand gekomen, waarbij een gemengde commissie de controle over de vestiging van nieuwe kruidenierszaken uitoefent. Een dergelijke regeling lijkt ons aantrekkelijker, omdat zij zoowel met de belangen der detaillisten als met die der voor-

afgaande schakels in het productie- en distributieproces rekening houdt. Intusschen, het wetsontwerp is er, en ook zij, die het eraan ten grondslag liggende principe weinig aantrekkelijk vinden, zullen zich er toch over kunnen verheugen, dat de vrijheid van vestiging erin — zij het op een beperkter plan — gehandhaafd blijft.

Een geheel andere vraag is echter, of het algemeen belang door een eventuele vestigingswet gediend wordt. Denkt men daarbij in de eerste plaats aan het consumentenbelang, zoo is er aanleiding tot de veronderstelling, dat limiteering van het aantal distributiebedrijven eer prijsverhoogend zal werken. De Memorie van Toelichting tot dit wetsontwerp merkt zeer voorzichtig op, dat de bestaande ongelimiteerde vrijheid van vestiging „wellicht zelfs prijsverhoging teweeggebracht (heeft)”. Doch op dit stuk houden wij het liever met de opvatting van Dr. Van Muiswinkel, die in een recent artikel in „de Nederlandsche Mercuur” de prijsverhogende werking der overbezetting terecht betwijfelt. Ook de vraag of het belang der grossiers en fabrikanten met het stellen van vestigingseischen gebaat is, kan niet zonder meer bevestigend worden beantwoord. Wij hebben daaromtrent bij onze bespreking der Amsterdamsche winkelverordening¹⁾ reeds het een en ander opgemerkt. Wordt in een branche het aantal detaillisten beperkt, zoo ligt ook voor grossiers en fabrikanten de roep om vestigingseischen voor de hand.

Dit alles valt echter — te meer waar zoo veel van de algemeene maatregelen van bestuur zal afhangen — nog niet goed te overzien. Voor de Regeering trouwens mag niet alleen het economisch motief gelden, zij heeft ook met de sociale zijde van het geval rekening te houden. En dan moet men toegeven, dat de bestaande toestand dringend verbetering behoeft.

Dr. J. F. TEN DOESSCHATE.

¹⁾ E.-S.B. van 26 Juni 1935.

DE SNELLE OPKOMST DER "FIXED TRUSTS" IN ENGELAND.

Het in 1929 onder den titel „Investment Trust Organisation and Management” verschenen standaardwerk van Leland Rex Robinson „will illustrate in detail the multiplicity of types in the United States as contrasted with the comparative uniformity in Great Britain.”

In het algemeen, zoo betoogde schrijver destijds, gaan de Britsche investment trusts veel verder in hun risico-verdeeling over een veel grooter aantal fondsen, terwijl Amerikaanse investment trusts aan bepaalde aandelen of aandelensoorten gebonden zijn. De Britsche maatschappijen waren toen „under continuous supervision”, terwijl een aantal Amerikaanse investment trusts „fixed” waren in dien zin, dat er niet of slechts in bepaald omschreven gevallen verandering mocht worden gebracht in het fondsbezit. Als verder onderscheid tusschen de Engelsche en Amerikaanse maatschappijen wordt het feit genoemd, dat de Britsche investment trusts hun middelen verkrijgen door de uitgifte van obligaties, en preferente en gewone aandelen, terwijl hun Amerikaanse zustermaatschappijen hoofdzakelijk „participating certificates” of „beneficiary shares” uitgaven.¹⁾

Thans — nauwelijks zes jaar later — is het moment gekomen om te erkennen, dat de bovengenoemde verschillen tusschen het Engelsche en het Amerikaanse type van investment trusts grootendeels weggevaagd zijn, althans zeer zeker sterk vervaagd zijn. En als bewijs van de kracht, waarmede een dergelijke beweging zich snel weet door te zetten, als zij een keer in de lucht hangt, of door bepaalde omstandigheden wordt opgedrongen, diene, dat het geheele

¹⁾ In onze beschrijving van beide soorten investment trusts in de nummers van 2 en 9 April 1930 van dit weekblad hebben wij deze verschillen nader geanalyseerd.

proces zich in de laatste twee jaar heeft afgespeeld.

In dezen korten tijd nl. heeft Engeland kans gezien de „fixed trust”, die voordien practisch een Amerikaansch monopolie was, tot een populair beleggingsobject te maken, waarbij echter aanstonds dient opgemerkt, dat het Amerikaansche „fixed trust” type allesbehalve klakkeloos is overgenomen, maar dat er allerlei variaties zijn gevonden om het „fixed” karakter meer „flexible” te maken zonder in bandelooze speculatie-mogelijkheden te vervallen.

Bestonden er eind 1933 nog slechts acht eigenlijke fixed trusts in Engeland, eind 1934 waren er reeds 32, terwijl er eind 1935 reeds 53 gevonden werden, welk aantal sedert dien nog met minstens een half dozijn vermeerderd is. Alleen de laatste veertien dagen gaven vier grootsch opgezette nieuwe creaties te zien.

De bedragen, waarom het hier in dezen korten tijd gaat, zijn voor Nederlandsche begrippen haast niet te vatten. Volgens een uitgebreide studie van „The Economist” bedroegen de netto-verkopen van fixed trust deelnemingen aan het Engelsche publiek in 1935 nl. niet minder dan £ 25 millioen, zoodat de 53 op 31 December 1935 in Engeland bestaande fixed trusts op dien datum naar schatting voor ongeveer £ 45.800.000 „units” hadden uitstaan, tegen £ 20¼ millioen een jaar tevoren. Begin Maart zou dit bedrag de £ 50 millioen reeds overschreden hebben!

Nu lijken deze cijfers gigantischer dan zij in werkelijkheid zijn. Heeft bijv. de populariteit van de hier te lande in dezen vorm vrijwel onbekende bouwspaar-kassen (building societies) het Engelsche publiek niet weten te bewegen om in enkele jaren voor niet minder dan £ 525 millioen aan deposito's en aandelen in dat soort maatschappijen te nemen? De netto-deposito's bij de Post Office and Trustee Savings Banks zijn voorts in 1935 van £ 573 tot £ 624 millioen gestegen. Daarnaast staat aan National Savings Certificates nog een kleine £ 400 millioen uit.

Deze cijfers zijn afdoende om te demonstreeren, dat „de kleine man” in Engeland een buitengewone „spaarcapaciteit” bezit. Want niet alleen de aan genoemde spaarbanken en bouwspaar-kassen toevertrouwde gelden komen voor verreweg het grootste deel van den kleineren spaarder, maar ook de structuur van de nieuwe fixed trust is zoo ingesloten, dat men heeft berekend, dat circa ¼ is genomen door spaarders, die eens een of twee honderd Pond hebben te beleggen.

Hoe heeft men nu „de kleine man” zoo plotseling ervoor kunnen winnen om zijn geld in een soort instelling te beleggen, waarvan het begrip hem tot voor kort ten eenen male onbekend was?

De voornaamste reden hiervoor is, dat eerste klas banken, trustees, verzekeringsmaatschappijen, enz. door een uitgebreide, suggestieve, systematische en over het algemeen eerlijke en grootsch opgezette reclame-campagne het publiek vertrouwd gemaakt hebben met deze in beginsel gezonde, voorzichtige en aantrekkelijke risicoverdeeling bij zijn vermogensbelegging. In honderden toonaarden wordt den kleinen belegger in zijn dag- en weekbladen bijgebracht, dat hij op deze wijze evenals de meer vermogende man in de voordeelen van koersstijging en behoorlijk rendement van velerlei aandelen zou kunnen deelen zonder alles op één kaart te zetten. Bij de ernstige — en dat is verreweg het meerendeel — promotors der beweging schijnt men zich intusschen — de teekenen wijzen daar duidelijk op — zeer wel te realiseeren, dat men tot nu toe nog voornamelijk in het beloofde land der stijgende koersen heeft geleefd, en dat er wel eens een tijd zou kunnen komen, dat men met de gevaren van een dalende koersbeweging rekening heeft te houden.

Op deze en andere gevaren komen wij nader terug.

* * *

De bakermat der managed investment trusts met

een groot bezit aan fondsen op zeer uiteenlopend gebied en zeer groote beheersbevoegdheden voor de leiding, was reeds meerdere decennia geleden in Engeland. Tot vóór de groote crisis van 1929 mochten zij zich daar ook met enkele onderbrekingen in een grooten bloei verheugen. Naar de Nieuwe Wereld overgebracht, leidde de idee daar reeds spoedig tot excessen door de bandelooze onvoorzichtige speculatiezucht van somtijds weinig scrupuleuze leiders. Als een reactie daartegen ontstonden in Amerika dan ook de „fixed”, de „rigid” en de „supervised” trust, grootendeels in 1927 en 1928.

Van een totaal bedrag van ruim een milliard Dollar, dat eind 1929 in Amerika in de investment trusts belegd was, — sedertdien is er geen groote wijziging in gekomen — werd echter niet meer dan \$ 58 miljoen door fixed trusts gevormd.

Het aantal en de namen der gekochte resp. te koopende aandelen en in een enkel geval obligaties was gewoonlijk gedetailleerd opgegeven. Als regel mocht hierin door de leiders slechts in bijzondere omstandigheden een of andere wijziging gebracht worden. Een fonds mocht bijv. slechts verkocht worden als het dividend een of twee kwartalen gepasseerd was, of als de koers zich gedurende een bepaalde tijd beneden een bepaald gemiddelde had bewogen.

De beleggingsbevoegdheden der leiders waren dus zeer gering en weinig soepel. In veel gevallen konden bij zoo'n stroeve regeling de leiders begrijpelijkerwijze pas een bepaald fonds door een ander vervangen, als het te laat was. De Engelschen hebben dit — toen de idee der fixed trust eenige jaren geleden den grooten Oceaan kwam overgewaaid — begrepen. Reeds spoedig ontwierpen zij meer soepele beginselen in zake de veranderingen, die aangebracht mogen worden. Over het algemeen hield men in beginsel vast aan de onveranderlijkheid der bij de oprichting gekozen beleggingen. Voetje voor voetje is echter de bevoegdheid der leiders om op een gegeven moment een fonds door een ander te vervangen groter geworden. Bij enkele in de laatste maanden opgerichte z.g. fixed trusts zijn de bevoegdheden op dit gebied practisch zelfs even groot als zij bij de oude management trusts waren.

In de trust-actes der bestaande fixed trusts worden bijv. de volgende gevallen aangetroffen, waarin een bepaald fonds afgestooten mag, soms moet, worden:

- 1e. indien de winsten of dividenden dalen beneden het gemiddelde van een bepaalde periode,
 - 2e. indien de winst waarschijnlijk zal dalen,
 - 3e. indien de bestuurders dividendpasseering verwachten,
 - 4e. indien het fonds uit de officieele beursnotering vervalst,
 - 5e. indien er geen voldoende aandelen meer van aan de markt zijn,
 - 6e. indien de rechten der aandeelhouders een fundamentele wijziging ondergaan,
 - 7e. indien de koersen volgens de managers ongemeentveerd (!) hoog oploopen,
 - 8e. in geval van reorganisatie,
 - 9e. indien een of andere gebeurtenis plaats vindt, die de waarde van het aandeel ernstig zou kunnen schokken,
 - 10e. indien de bestuurders het in het belang van certificaathouders achten om te verkoopen, of het niet wenschelijk achten om het fonds aan te houden.
- Veel, heel veel, is dus reeds aan de prudentie der bestuurders overgelaten. Sommigen wilden echter een nog grootere bewegingsvrijheid. Zij wilden in het geheel niet meer door objectieve voorschriften gebonden zijn. Daarom werd de clausule ingelascht, dat „any other reason in the managers opinion” voldoende was, om een bepaald fonds te elimineeren.

* * *

Interessant is het om na te gaan op welk gebied de fixed trusts hun £ 50 miljoen belegd hebben, waar-

bij het zal opvallen, dat de zucht naar hooger rendement wel eens geweld aan het karakter van prima belegging heeft aangedaan. Geheel onbegrijpelijk is dit anderzijds ook weer niet, daar zelfs de Londensche beurs slechts een beperkt aantal beleggingsmogelijkheden biedt. Merkwaardigerwijze nl. heeft de nieuwe fixed trust beweging het beginsel der regionale risicoverdeeling, dat een der grondpeilers der oude management trust was, geheel laten varen. Zij beperkt zich bij haar beleggingsobjecten tot het binnenland, of betreft hoogstens de koloniën daarin. Wel bestaat er sedert 1934 een fixed trust onder den naam van „Foreign Government Bond Trust”, die haar middelen in 116 verschillende soorten buitenlandsche staatsfondsen mag beleggen tot een maximum van 5 pCt. in elke soort. Ook hier echter is, evenmin als bij vrijwel alle andere fixed trusts, de oude eisch opgenomen van een evenredige verdeling der beleggingen tusschen vaste rentedragende fondsen en aandelen.

De meeste fixed trusts houden nl. uitsluitend gewone resp. preferente aandelen in Engelsche of koloniale maatschappijen. Slechts één procent van de middelen der geheele beweging is in staatsfondsen belegd, waarvan de „Gilt Edged Fixed Trust” nog het leeuvenaandeel bezit, en slechts één derde procent in andere obligaties.

Het onvermijdelijke gevolg hiervan is geweest, dat vele fixed trusts groote posten aandelen in dezelfde maatschappijen bezitten. Hoe sterk dit verschijnsel van „overlapping” is, leert ons een berekening van „The Economist”. Daaruit blijkt, dat een fonds als J. & P. Coats gewone aandelen in de portefeuille van 20 fixed trusts voorkomt, zijnde zulks 2.56 pCt. van het uitstaande aandelenkapitaal van Coats.

Onderstaand noemen wij enkele maatschappijen met vermelding van het aantal fixed trusts, dat aandelen in die maatschappijen houdt, en van het percentage, dat zulks uitmaakt op het totale uitstaande aandelenkapitaal in die maatschappijen:

Gehouden door aantal trusts	Gewone aandelen in	Percentage van het uitstaande aand.kap. in die mij.en
20	J. & P. Coats	2,56
18	Imperial Chemical Ind.	1,23
17	Imperial Tobacco	0,59
17	Imperial Contin. Gas	14,52
16	Gov. Gold Mining Areas	7,23
16	London Brick & Forders	19,72
15	International Tea	10,55
15	Tate & Lyle	5,92
14	Burmah Oil	3,32
14	Distillers Co. Ltd.	1,88
14	Spillers Ltd.	17,75
14	Shell Transport	1,06
13	Woolworth Ltd.	1,26

Volledigheidshalve geven wij nog enkele maatschappijen, waarbij het percentage van het aandelenkapitaal, dat door de fixed trusts gehouden wordt, zeer hoog is, en één enkele — deze groep is overigens uiterst klein — waarbij Nederland belang heeft:

12	London County Freehold & Leasehold Prop.	17,63
11	Allied Ironfounders	32,45
11	Amalgam. Press	35,17
10	Metropolitan Housing	40,44
10	Nourse Mines	33,15
9	Apex Trinidad Oilfields	25,35
9	Mambré & Garton	17,26
9	Wiggins Teape	20,53
7	Scribbans & Cie.	29,25
7	J. Sears & Cie.	22,95
7	Austin Motor	17,67
6	Comm. Union Assurance	17,73
5	Unilever Ltd. ord.	2,21
3	Unilever Ltd. 7 pCt. pref.	6,98

Op deze wijze waren er op 31 December 1935 177 maatschappijen, welker aandelen zich in de portefeuille van meer dan één fixed trust bevonden, tegen nog slechts 93 op 31 December 1934. De gevaren,

vooral bij de vele hoge percentages, voor de markt-technische positie der betreffende aandelen en daarmee voor de waarde der trustportefeuilles liggen voor de hand. Zij zijn bovendien progressief naar gelang van de uitbreiding der beweging. Wat bijv. gebeurt er, wanneer een aantal managers het „for any reason” in hun hoofd krijgt, een bepaald fonds af te stooten? Tot nu toe heeft men daar weinig aandacht aan besteed, omdat de toekomstverwachtingen van practisch geen enkele maatschappij daar aanleiding toe gaven. Maar als de conjunctuur eens minder gunstig wordt? Of als een groot aantal houders van „units” resp. sub-units eischt deelachtig te worden aan het zoozeer geroemde voordeel, dat hij betaling in contanten kan eischen van een bedrag, dat ongeveer de beurswaarde van zijn portie in de portefeuille op een bepaalden dag nabij komt? Daar er geen officiële beurshandel in de „units” is, en daar de Stock Exchange hier ook niet erg enthousiast voor is, en daar bovendien de berekening van de beurswaarde van een unit gewoonlijk erg ingewikkeld is, hebben de managers de bepaling hiervan dikwijls geheel in de hand. Onder omstandigheden kan dus de verleiding voor hen om à la baisse in de onderliggende aandelen te speculeren groot zijn, evenals bij het creëren van fixed trusts de mogelijkheid van hausse-speculatie voor de hand ligt. Naar mate het aantal aandelen, dat de trusts procentueel in één maatschappij bezitten, grooter is, zijn ook de gevaren grooter, al houden dan ook vrijwel alle trusts zich aan den stelregel, dat alleen officieel ter beurze van Londen genoteerde fondsen gehouden mogen worden.

Ter bezwering van de hier liggende gevaren heeft de beurscommissie tot onderzoek van de fixed trust-beweging kort geleden aanbevolen om de hoeveelheid aandelen, die een trust in één maatschappij mag bezitten, te beperken tot maximum $2\frac{1}{2}$ pCt. van het uitstaande aandelenkapitaal dier maatschappij. Vele trusts hebben deze bepaling onmiddellijk overgenomen. Een afdoende remedie voor de beweging in haar geheel is dit natuurlijk niet, daar de mogelijkheid blijft bestaan, dat tien of twintig of dertig fixed trusts elk $2\frac{1}{2}$ pCt. gaan houden!

Bovendien wordt het beleggingsterrein voor de bestaande z.g. „specialised fixed trusts” door de $2\frac{1}{2}$ pCt. marge erg beperkt. Zoo hebben op enkele trusts de Zuid-Afrikaansche goudmijnen een magnetische kracht uitgeoefend, zooals de „Rand Certificates” en de „Gold Producers Deposit”, terwijl andere zich tot één bepaalde bedrijfstak beperken, bijv. tot bankaandelen, of tot aandelen in verzekeringsmaatschappijen, binnenlandsche sporen, zware industrie, brouwerijen en distilleerderijen, textiel-bedrijven, warenhuizen, olies, enz.¹⁾ Niet in elk van deze groepen zal het gemakkelijk vallen veertig goede ter beurze genoteerde fondsen te vinden!

* * *

Het is uiteraard onmogelijk in dit korte bestek alle vraagstukken te behandelen, die zich bij de snelle ontwikkeling der fixed trusts in Engeland gedurende de laatste twee jaar voordeden. Het is slechts onze bedoeling, een algemeene economische beschrijving van de beweging te geven. De juridische constructie, de kostenberekening, de methodes en eischen van publiciteit, de techniek van den (beurs) handel in de units resp. subunits, de rendementsberekening, de positie van managers, trustees, unithouders en beursfirma's, het streven naar uniformiteit, enz., dat alles moeten wij thans onbesproken laten.

Nog slechts een vraag dient hier beantwoord; nl. wie zijn de promotoren der zich zoo snel uitbreidende fixed trust-beweging? Het antwoord hierop zal menig een in Nederland verwonderen. Het ruim £50 miljoen in de fixed trusts gestoken kapitaal wordt nl.

¹⁾ Deze week is nog de oprichting aangekondigd van de Aviation and General Investment Trust. De naam zegt voldoende.

beheerd door slechts achttien maatschappijen met een gestort kapitaal van niet meer dan £295.000. De z.g. „Keystone”-groep alleen beheerscht twaalf, de „National”-groep tien, de Dawnay Bay zeven, en de Municipal and General Securities zes fixed trusts. De typische management company pleegt met een kapitaal van minder, soms veel minder dan £30.000 te opereeren. Directe invloed van beursfirma's is als regel niet aanwezig!

Het trusteeschap blijkt bij een nog kleiner aantal instellingen geconcentreerd, dan de functie van promotor-leider. Slechts negen trustees behartigen de langan van alle 56 fixed trusts en flexible trusts. De Midland Bank Executor and Trustee Compagny is de vertrouwensman van niet minder dan 29 trusts. Lloyds Bank heeft het trusteeschap over tien trusts, de Royal Exchange Assurance over zes, de National Provincial Bank over drie en William Deacon's Bank, Martins Bank en de General Accident Fire & Life elk over twee trusts. Over het algemeen hebben de trustees slechts tot taak er voor te waken, dat de managers de bevoegdheden niet overschrijden, die de trustacte hun voorschrijft en dat de uitgifte en terugbetaling der sub-unit-certificaten en de verdeling der inkomsten op de voorgeschreven wijze plaats vindt. Voor de samenstelling der aanvankelijke portefeuille neemt de trustee practisch nooit verantwoordelijkheid op zich, hoewel in het reclamemateriaal gewoonlijk erg met de namen dezer instellingen geschermd wordt, daar het vrijwel steeds groote banken en verzekeringsmaatschappijen zijn. In sommige gevallen gaat de macht der trustees echter ook zoover, dat zij de managers kunnen afzetten, indien zij dat in het belang van de houders der sub-units oordeelen. Overigens doen zich hier zeer uiteenlopende variaties voor. Van de „big five” hebben zich tot nu toe Barclays Bank en de Westminster Bank van het trusteeschap onthouden.

Men meent echter, dat ook zij zich niet meer aan medewerking zullen kunnen onttrekken, als op het onlangs verschenen uitvoerige rapport van de subcommissie van de Stock Exchange binnen korteren of langeren tijd een rapport van de betreffende commissie van den Board of Trade zal volgen. Zoowel in trust- als in vele beurskringen streeft men nl. naar een wettelijke regeling en een officiële toelating van de beursnotering.

B. H. A. MEIJERINK.

EEN DUBIUM IN HET VASTE-LASTEN-ONTWERP.

Een interessante kwestie, die alle deelhebbers in door hypotheek gedekte obligatieleeningen met een rentevoet van meer dan $4\frac{3}{4}$ pCt. raakt, is gerezen in verband met het gewijzigd wetsontwerp inzake de verlaging van sommige vaste lasten en van huren. Afgaande op den titel, op hetgeen van regeeringswege als de algemeene strekking van het ontwerp werd en wordt genoemd, ja op de heele teneur van de Memoriën van Toelichting en van Antwoord, heeft het publiek aanvankelijk niet gedacht, dat de wet ook de hypothecaire inschrijvingen op industriële gebouwen, installaties, terreinen, enz. geschied ten behoeve van de houders eener langlopende obligatieleening, binnen hare werkingssfeer zou trekken, maar bij nadere overweging is hieromtrent toch twijfel gerezen.

Art. 1 bepaalt zoo algemeen mogelijk, dat de rentevoet van alle vorderingen, gedekt door hypotheek op onroerende goederen, wordt verlaagd tot $4\frac{3}{4}$ pCt. voor eerste hypotheek en tot $5\frac{1}{2}$ pCt. voor hypotheeken van lageren rang. Zooals deze tekst luidt, moeten de bovenvermelde hypothecaire zeker gestelde obligatieleeningen zonder eenigen twijfel geacht worden onder de bepaling te vallen. De strekking van de wet echter moet beperkter schijnen en de Regeering zelf legt thans nog weer eens bijzonderen nadruk op het feit, dat zij slechts bedoelt de te langzaam zich voltrekende aanpassing op het gebied van de exploitatie

tatie van onroerend goed te bespoedigen. Langlopende contracten, waarbij de schuldeischer geen hypothecaire zekerheid verkreeg, worden in elk geval uitdrukkelijk in de Memorie van Antwoord uitgesloten, en er zijn in deze Memorie verschillende zinsneden, die tot de gevolgtrekking moeten voeren, dat aan de samenstellers van het ontwerp de hypothecaire obligatieleeningen niet voor oogen stonden. Er is in zooverre kennelijk een divergentie tusschen art. 1 en de Memorie, en terecht wordt aangedrongen op wegneming van de onzekerheid. De wenschen omtrent den zin der nadere omschrijving zijn begrijpelijkerwijze bij de maatschappijen-debitrices en bij de obligatiehouders niet dezelfde.

Men moet zich echter wel realiseeren, dat er altijd grensgevallen blijven, en dat de strekking van elke wet, welke ook de materie zij die zij regelt, steeds is binnen het eenerzijds beperkte kader toch anderzijds zooveel mogelijk gevallen te brengen. Intusschen zullen, zooals in de M. v. A. duidelijk wordt verklaard, toch ook de eigenaars, die zelf hun huis bewonen, van de hypotheekrente-verlaging profiteeren, evenals de eigenaars, die zelf hun land bebouwen. Onder de hypotheeken, door hypotheekbanken, levensverzekeringsmaatschappijen enz. verstrekt, komen ook wel leeningen voor op kerkgebouwen en andere gebouwen voor openbaar nut of genoeg, die geen „exploitatie”-object vormen en voorts ook leeningen op kleinere fabrieken. Wil men de groote industrieele objecten, die met hypothecaire ter beurze genoteerde obligatieleeningen gefinancierd worden, buiten de werking der wet stellen, waarom dan niet ook de kleinere, die door instellingen of particulieren als zekerheid genomen zijn? Doch anderzijds kan men ook weer vragen: waarom wel de formeel door een hypothecaire inschrijving gedekte leeningen, en niet die vele anderen, waarbij de debitrice zich in het leeningscontract verbond haar onroerend bezit niet te zullen bezwaren zolang de obligatieschuld niet geheel is afgelost? (de verschillende variaties van deze clausule noem ik nu maar niet).

De Regeering moge, zooals zij zegt, de wet niet willen uitbreiden tot een „stoomwals over de geheele linie”, op beperkt gebied is de wet zeker zulk een werktuig, dat zonder onderscheiding alles op hetzelfde niveau drukt. Tal van debiteuren, van wier inkomen een rente van meer dan 4½ pCt. best af kan, zullen toch in het voordeel der algemeene renteverlaging deelen. Dat is nu eenmaal bij algemeene regelingen onvermijdelijk. En daarom is het ook nog niet zoo zeker te achten, dat de Regeering het schootsveld van art. 1 zal willen inperken. Als zij eenmaal gaat discrimineeren, zal zij licht voor verdere consequenties komen te staan, die in het kader der wet niet aanvaardbaar zijn. F. v. L.

DE RESULTATEN DER MONETAIRE POLITIEK IN 1935.

Wanneer thans de resultaten der monetaire politiek in Nederland over het jaar 1935 vergeleken zullen worden met die in andere landen, dan is het niet mogelijk bij de opgave van de landen van het goudblok België als lid op te nemen. In Maart 1935 werd de Belgische Franc gedevalueerd met 28 pCt., hetgeen voor de landen, die nog trouw bleven aan het goud, een extra druk op hun prijsniveau veroorzaakte, terwijl de export naar België en de concurrentie van onze havens met Antwerpen steeds moeilijker werd.

Hoewel een reeks van artikelen in den loop der jaren over dit onderwerp door ons is gepubliceerd,¹⁾ zouden wij, wat het statistisch materiaal betreft, deze geheel op dezelfde wijze willen voortzetten.

De groep van de goudlanden moet echter noodza-

¹⁾ E.-S.B. 20, 27 Sept. en 11 en 25 October 1933. E.-S.B. 14, 21 en 28 Maart 1934. E.-S.B. 26 Sept., 3 en 10 Oct. 1934. Tijdschrift van Ned. Ver. voor Waardevast Geld, April 1935.

kelijkerwijze beperkt worden tot 3 landen en wel Nederland, Frankrijk en Zwitserland. De groep van niet-goudlanden, die Engeland, Zweden, Noorwegen en Denemarken omvat, kan gehandhaafd blijven. Een vergelijking zal dus worden gemaakt tusschen de groep van goudlanden Nederland, Frankrijk en Zwitserland eenerzijds en de groep van niet-goudlanden Engeland en de Scandinavische landen anderzijds. De ontwikkeling van Tsjecho-Slowakije en België zal afzonderlijk worden onderzocht, teneinde vast te stellen op welke wijze de verschillende indices sedert de devaluatie verlopen zijn.

De cijfers voor de berekening zijn ontleend aan het „Bulletin Mensuel de Statistique 1936” No. 2 van den Volkenbond. Voor zoover mogelijk zijn alle indices uitgedrukt op basis:

$$\frac{1927 + 1928 + 1929}{3} = 100.$$

I. Het verloop der groothandelsprijzen en kosten van levensonderhoud.

In 1935 zijn de verhoudingen tusschen de onderlinge munt-pariteiten met uitzondering van die met België, vrij constant gebleven.

Tabel 1a.

Niveau van groothandelsprijzen en kosten van levensonderhoud.

Landen.	1931		1934		1935	
	Grh. prijzen	K. v. L.	Grh. prijz.	K. v. L.	Grh. prijz.	K. v. L.
A. Niet-goudlanden.						
Engeland	66.99	88.55	67.74	84.94	70.74	86.14
Zweden	76.71	92.98	78.78	90.64	80.23	91.58
Noorwegen	77.36	87.43	78.63	84.57	80.47	86.34
Denemarken	75.—	88.57	86.84	95.43	91.18	97.66
B. Goudlanden.						
Nederland	66.30	89.84	53.32	83.29	59.88	80.98
Frankrijk	78.63	107.42	58.95	97.41	53.01	91.18
Zwitserland	76.87	93.35	62.93	80.27	62.93	79.65
Totaal Gr. A.	74.02	89.38	78.—	88.90	80.66	90.43
„ Gr. B.	73.93	96.87	58.40	86.99	58.61	83.94

Tabel 1b

Afstand tusschen groothandelsprijzen en kosten van levensonderhoud.

Landen.	Afstand in			Versch. afstand 1934/35
	1931	1934	1935	
A. Niet-goudlanden.				
Engeland	21.56	17.20	15.40	— 1.80
Zweden	16.27	11.86	11.35	— 0.51
Noorwegen	10.07	5.94	5.87	— 0.07
Denemarken	13.57	8.59	6.48	— 2.11
B. Goudlanden.				
Nederland	23.54	29.97	21.10	— 8.87
Frankrijk	28.79	38.46	38.17	— 0.29
Zwitserland	16.48	17.34	16.72	— 0.62
Totaal Gr. A.	15.36	10.90	9.77	— 1.13
„ Gr. B.	22.94	28.59	25.33	— 3.26

$$\text{Basis } \frac{1927 + 1928 + 1929}{3} = 100.$$

Uit bovenstaande tabellen blijkt, dat de groothandelsprijzen in de niet-goudlanden verder zijn gestegen, terwijl de kosten van levensonderhoud ten opzichte van 1934 gemiddeld 1 à 2 pCt. hooger zijn.

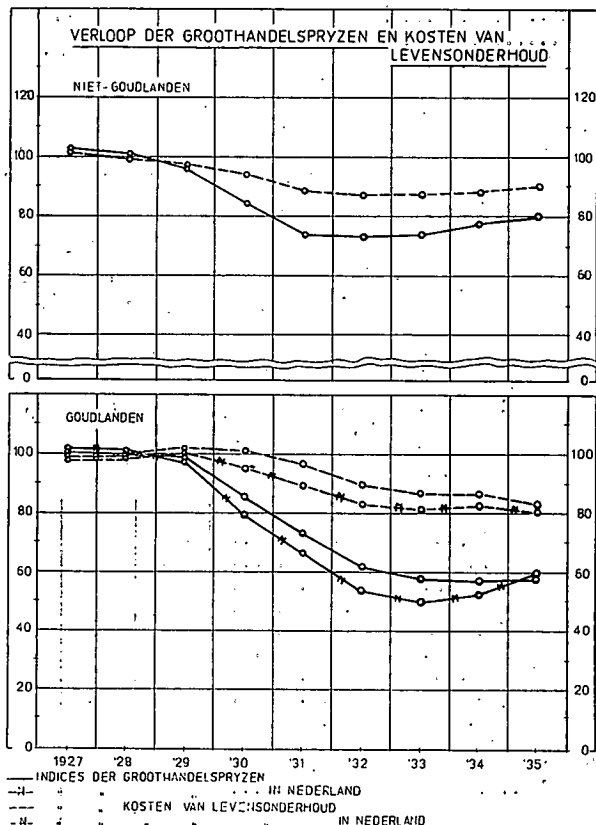
In de goudlanden is het verloop van de groothandelsprijzen ook stijgende geweest, behalve in Frankrijk.

De kosten van levensonderhoud zijn echter in alle goudlanden gedaald.

Ongetwijfeld is deze tendens voor de goudlanden gunstig, doch de verschillende maatregelen, ter bescherming van de munt genomen, contingenteringen, monopolie-heffingen, enz. hebben voor een groot gedeelte de stijging van de groothandelsprijzen veroorzaakt. Verder weerspiegelt zich in deze tendens ook de stijging van de grondstoffenprijzen op de wereldmarkt.

De grafiek I, die het verloop der groothandelsprijzen en de kosten van levensonderhoud in de niet-goudlanden en de goudlanden in totaal geeft, laat nog altijd duidelijk het verschil tusschen de ontwikkeling in beide groepen zien.

Grafiek I.

De afstand tussochen het niveau van de groothandelsprijzen en de kleinhandelsprijzen wordt in de niet-goudlanden regelmatig kleiner en bedraagt in 1935 9.77 (in 1934 10.90); terwijl in de goudlanden de afstand 25.33 (in 1934 28.59) is.

Hoewel dus de situatie in de niet-goudlanden en goudlanden beiden gunstiger is geworden, is de groote spanning tussochen de groothandelsprijzen en de kosten van levensonderhoud in de goudlanden nog altijd een bewijs van den in die landen bestaanden labielen economischen toestand.

Ook de ontwikkeling in Tsjecho-Slowakije en België is gunstig geweest. De aanpassing in Tsjecho-Slowakije is in 1935 verder voortgegaan, terwijl de spanning tussochen de groothandelsprijzen en de kosten van levensonderhoud in België sedert de devaluatie met ruim 7 is verminderd, nl. van 27.1 in 1934 tot 20.1 in 1935.

Jaar	Index Grh.Pr. basis	Index K. v. L. basis	Afstand tussochen Grh.Pr.en K. v. L.
	$\frac{27 + 28 + 29}{3} = 100$	$\frac{27 + 28 + 29}{3} = 100$	
<i>Tsjecho-slowakije</i>			
1929 ..	96.2	99.7	3.5
1930 ..	85.4	100.0	14.6
1931 ..	77.5	95.5	18.0
1932 ..	71.6	93.8	22.2
1933 ..	69.4	92.8	23.4
1934 ..	71.2	91.8	20.6
1935 ..	74.2	93.3	19.1
<i>België</i>			
1929 ..	100.5	104.5	4.0
1930 ..	87.8	108.3	20.5
1931 ..	74.0	97.2	23.2
1932 ..	62.8	87.4	24.6
1933 ..	59.2	86.3	27.1
1934 ..	55.9	83.0	27.1
1935 ..	63.4	83.5	20.1

Dezelfde conclusie kan getrokken worden uit de vergelijking van de kosten van levensonderhoud in de goudlanden met die in de niet-goudlanden, wanneer deze tot goudbasis worden herleid.

In tabel A worden de indices van de kosten van levensonderhoud in de niet-goudlanden en goudlanden uitgedrukt in een percentage van 1929.

Het blijkt duidelijk uit tabel B, dat de kosten van levensonderhoud in goud uitgedrukt in de niet-goudlanden met pl.m. 50 pCt. gedaald zijn, terwijl in de goudlanden de daling slechts maximaal 20 pCt. heeft bedragen.

Ook België, dat in 1934 nog slechts een daling van 21 pCt. vertoont ten opzichte van 1929, heeft thans door de devaluatie voor een groot gedeelte het peil van de niet-goudlanden bereikt, daar de daling in 1935 37 pCt. heeft bedragen.

Tabel A en B.

Jaar	Niet-goudlanden				Goudlanden		
	Engeland	Zweden	Noorwegen	Denemarken	Nederland	Frankrijk	Zwitserland
A. Indexcijfers van de kosten van levensonderhoud in landsvaluta (1929 = 100).							
1929	100	100	100	100	100	100	100
1930	96	97	97	95	96	105	98
1931	90	94	92	89	90	102	93
1932	88	92	90	89	84	95	86
1933	85	90	89	93	83	94	81
1934	86	91	89	96	83	93	80
1935	87	92	91	99	81	87	80
B. Indexcijfers van de kosten van levensonderhoud in goud (1929 = 100).							
1929	100	100	100	100	100	100	100
1930	96	97	97	95	96	105	98
1931	84	88	86	84	90	102	94
1932	63	63	60	62	84	95	87
1933	58	59	56	52	83	94	81
1934	53	53	50	48	83	93	80
1935	52	52	50	49	81	87	80
<i>België</i>							
	A.	B.					
1929	100	100					
1930	104	104					
1931	93	93					
1932	84	84					
1933	83	83					
1934	79	79					
1935	80	63					

II. De omvang der werkloosheid.

Werkloosheidscoëfficiënten.

Formule $\frac{100 U}{W}$

W

Tabel II.

Landen.	1931	1934	1935
<i>Niet-Goudlanden:</i>			
Engeland	10.2	8.6	8.2
Zweden	2.4	2.8	3.-
Noorwegen	2.4	3.1	3.1
Denemarken	4.-	6.5	6.2
Rekenk. gemidd.	4.75	5.3	5.1
<i>Goudlanden:</i>			
Nederland	4.3	10.4	12.1
Frankrijk	0.3	1.7	2.1
Zwitserland	5.9	9.8	11.8
Rekenk. gemidd.	3.5	7.3	8.7

Voor de beoordeeling van het verloop van de werkloosheid in de verschillende landen kan men zich niet zonder meer baseeren op de ter beschikking staande cijfers, doch moet men de werkloosheidscijfers uit-

drukken in een percentage van het aantal werkzamen. Wij maken hiervoor gebruik van de eenvoudige formule

$$\frac{100 U}{W}$$

waarin U het aantal werklozen (unemployed) en W het aantal in beroep werkzamen is.¹⁾

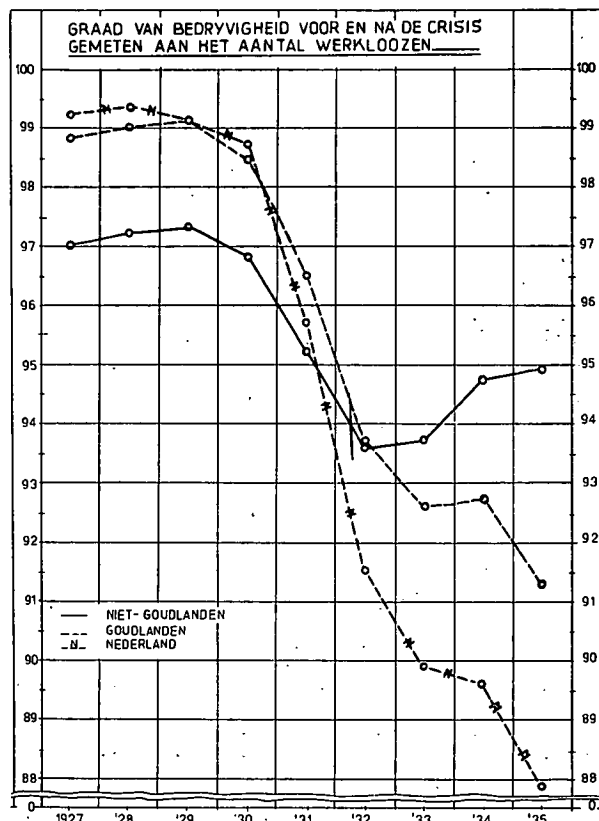
Het rekenkundig gemiddelde van de niet-goudlanden daalde in 1935 met 0.2, nl. van 5.3 in 1934 tot 5.1 in 1935, terwijl het percentage van de werkloosheid in de goudlanden stijgt met 1.4, nl. van 7.3 in 1934 tot 8.7 in 1935.

De stijging van het gemiddelde in de goudlanden wordt veroorzaakt door de vermeerdering van de werkloosheid in Nederland en Zwitserland.

Grafiek II illustreert duidelijk de ontwikkeling van de bedrijvigheid in de verschillende landen, gemeten aan het aantal werklozen, waarbij de zeer slechte toestand in Nederland wel scherp in het oog springt. Teneinde deze grafiek op te stellen is de normale bedrijvigheid in ieder jaar op 100 gesteld en is daarvan de werkloosheidscoëfficiënt afgetrokken, om den graad van bedrijvigheid te bepalen. De zeer ongunstige positie van Nederland kan ook worden geïllustreerd door de vergelijking van de werkloosheidscoëfficiënten in 1933 en 1935 met niet-goudlanden.

In 1933 was de werkloosheidscoëfficiënt in Nederland 10.1 en in de niet-goudlanden 6.3, dus een verschil van 3.8. In 1935 was het verschil gestegen tot 7 en wel in Nederland 12.1 en in de niet-goudlanden 5.1. Na ons eerste artikel, geschreven in het najaar 1933, is de werkloosheid in Nederland dus nog belangrijk ongunstiger geworden.

Grafiek II.

De werkloosheid in Tsjecho-Slowakije is van 10.3 in 1934 tot 10.5 in 1935 gestegen. In België daarentegen is de werkloosheid gedaald van 5.2 in 1934 tot 4.7 in 1935. De volgende werkloosheidscoëfficiënten geven een duidelijk inzicht in de ontwikkeling van de werkloosheid van Tsjecho-Slowakije en België.

¹⁾ In de E.-S.B. van 11 October 1933 hebben wij de bronnen van bovenstaande formule aangegeven.

Werkloosheidscoëfficiënten van Tsjecho-Slowakije en België.

Jaar	Tsjecho-Slowakije	België
1929.....	0.6	0.2
1930.....	1.6	0.7
1931.....	4.4	2.2
1932.....	8.5	4.6
1933.....	11.3	4.7
1934.....	10.3	5.2
1935.....	10.5	4.7

III. De ontwikkeling van den export in waarde en in hoeveelheid.

Baseeren wij ons voor een vergelijking van den export in waarde weer op het gemiddelde van de jaren 1927, 1928 en 1929, dan blijkt, dat de export in de verschillende landen zich in 1935 weer ontwikkeld heeft ten gunste van den export van de niet-goudlanden, terwijl de goudlanden een daling vertoonen. Ten opzichte van 1934 is de stijging in de niet-goudlanden van 75.8 tot 81, terwijl de daling in de goudlanden van 36 tot 33.7 gaat. (Tabel III).

Tabel III.

Overzicht van het verloop van den export in waarde (landsvaluta).

Landen.	1931	1934	1935
<i>Niet-Goudlanden:</i>			
A. Engeland	54.-	55.-	59.1
Zweden	67.3	77.6	77.4
Noorwegen	66.-	81.9	85.8
Denemarken	82.-	76.2	78.6
B. Finland	70.4	97.8	98.-
C. Britsch-Indië	51.-	45.8	48.5
Australië	72.7	80.-	90.3
Nieuw-Zeeland	65.8	89.8	88.4
Japan	56.6	108.2	124.3
Zuid-Afrika	—	45.8	60.-
Sub Groep A	67.3	72.7	75.2
Totaal	65.1	75.8	81.0
<i>Goudlanden:</i>			
A. Nederland	67.-	36.3	34.5
Frankrijk	58.-	34.-	29.5
Zwitserland	64.6	40.5	39.4
B. Italië	67.4	34.6	—
Polen	71.9	37.4	35.4
C. Ned.-Indië	48.1	33.3	29.8
Zuid-Afrika	46.9	—	—
Sub Groep A	63.2	36.9	34.5
Totaal	60.6	36.0	33.7

Basis $\frac{1927 + 1928 + 1929}{3} = 100.$

Teneinde nu de waardeverandering van de munteenheden zoo goed mogelijk uit te schakelen kunnen wij de cijfers van tabel III deelen door de reeds berekende indices van de groothandelsprijzen en de kosten van levensonderhoud.

Wij passen dit toe voor de groepen A. van de niet-goudlanden. De dan verkregen uitkomsten in tabel IV en V geven hetzelfde beeld als de niet-gecorrigeerde cijfers, waaruit nog eens extra de gunstige positie der niet-goudlanden blijkt. Zie eveneens grafiek III.

Tabel IV.

Overzicht van het verloop van den export in waarde gecorrigeerd met de indices der groothandelsprijzen.

Landen.	1931	1934	1935
<i>Niet-Goudlanden:</i>			
Engeland	80.6	81.1	83.5
Zweden	87.7	98.5	96.5
Noorwegen	85.4	104.2	106.6
Denemarken	109.4	87.7	86.2
Totaal	90.8	92.9	93.2
<i>Goudlanden:</i>			
Nederland	101.0	68.2	57.6
Frankrijk	73.8	57.6	55.6
Zwitserland	84.1	64.3	62.6
Totaal	86.3	63.4	58.6

Basis $\frac{1927 + 1928 + 1929}{3} = 100.$

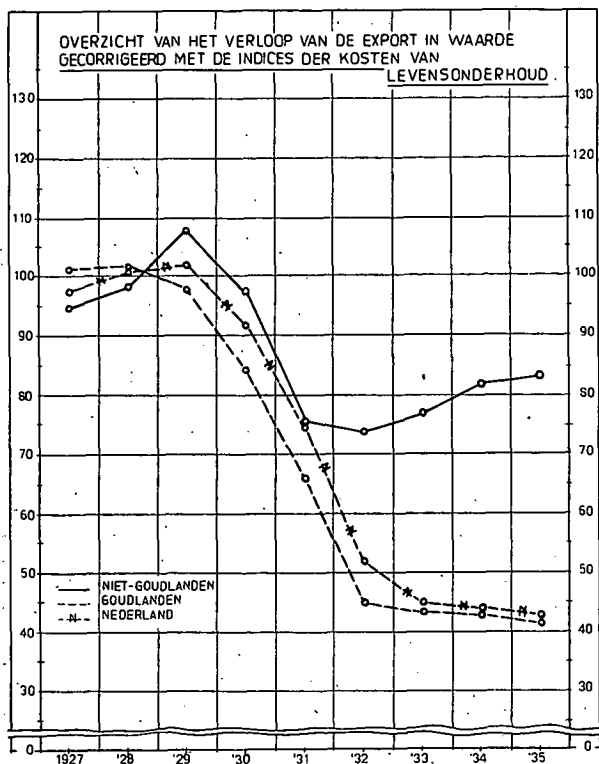
Tabel V.

Overzicht van het verloop van den export in waarde gecorrigeerd met de indices der kosten van levensonderhoud.

Landen.	1931	1934	1935
<i>Niet-Goudlanden:</i>			
Engeland	61.0	64.7	68.6
Zweden	72.4	85.6	84.5
Noorwegen	75.5	96.8	99.4
Denemarken	92.6	79.8	80.5
Totaal	75.4	81.7	83.3
<i>Goudlanden:</i>			
Nederland	74.6	43.6	42.6
Frankrijk	54.0	34.9	32.4
Zwitserland	69.2	50.4	49.5
Totaal	65.9	43.0	41.5

$$\text{Basis} \frac{1927 + 1928 + 1929}{3} = 100.$$

Grafiek III.

De indices voor den export in waarde in Tsjecho-Slowakije en België komen voor het jaar 1935 overeen met die in de andere niet-goudlanden. Dit is wel in het bijzonder het geval voor België, waar de export in waarde stijgt van 46.1 in 1934 tot 54.3 in 1935 en van respectievelijk 82.5 en 55.5 in 1934 tot 85.6 en 65 in 1935 voor de exportcijfers gecorrigeerd met de indices der groothandelsprijzen en kosten van levensonderhoud.

Jaar	Export ongecorrigeerd	Exp. gecorrigeerd met indices der groothandelsprijzen	Exp. gecorrigeerd met indices der kosten v. levensonderhoud
<i>Tsjecho-Slowakije</i>			
1929..	99.5	103.5	99.8
1930..	84.7	99.3	84.8
1931..	63.6	81.9	66.6
1932..	35.6	49.6	38.0
1933..	28.4	41.0	30.5
1934..	35.1	49.4	38.3
1935..	36.0	48.5	38.6
<i>België</i>			
1929..	106.7	106.2	102.-
1930..	87.6	99.8	80.9
1931..	77.5	104.7	79.7
1932..	49.8	79.3	57.-
1933..	47.3	79.9	54.8
1934..	46.1	82.5	55.5
1935..	54.3	85.6	65.-

Naast de export in waarde, geven wij een vergelijking tusschen de exportcijfers in hoeveelheden, hoewel deze o.i. ter beoordeeling van de export-situatie minder waarde hebben. Artikelgroepen met groot gewicht en weinig waarde komen hier nl. sterker tot uitdrukking dan artikelen met laag gewicht en hooge waarde, waardoor men niet een zuiver beeld kan krijgen.

De cijfers voor Finland, Japan, Nederland, België, Zwitserland, Italië en Polen zijn ontleend aan het „Bulletin Mensuel de Statistique”, de andere landen geven geen totaal en zijn berekend volgens de methode, die wij uitvoerig hebben beschreven in E.-S. B. van 25 October 1933.

Tabel VI.

Overzicht van het verloop van den export in hoeveelheden.

Landen.	1931	1934	1935
<i>Niet-Goudlanden:</i>			
A. Engeland	68	88	90
Zweden	76	81	76
Noorwegen	75	89	88
Denemarken	110	100	101
B. Finland	71	112	111
C. Japan	86	113	147
Sub Groep A	82	90	89
Totaal	81	101	102
<i>Goudlanden:</i>			
A. Nederland	109	86	81
Frankrijk	76	71	74
Zwitserland	68	51	42
B. Italië	93	82	—
Polen	91	71	65
C. Ned.-Indië	89	97	103
Sub Groep A	84	69	66
Totaal	88	76	73

$$\text{Basis} \frac{1927 + 1928 + 1929}{3} = 100.$$

In de periode 1931 tot 1935 is de ontwikkeling in de niet-goudlanden positief gunstiger dan in de goudlanden. Ook de positie van Tsjecho-Slowakije en België is gunstiger en wel in het bijzonder van Tsjecho-Slowakije, welk land in 1935 weer een stijging heeft vertoond.

Jaar	Tsjecho-Slowakije	België
1929	96	100
1930	80	93
1931	64	96
1932	64	76
1933	55	78
1934	63	79
1935	73	79

IV. Het industrieel crediet.

Ter beoordeeling van het industrieel crediet van verschillende landen zijn wij uitgegaan van de indices van aandelenkoersen, voorkomende in het „Bulletin Mensuel de Statistique”, 1936 No. 2. Het gemiddelde van de jaren 1927, 1928 en 1929 is weer als basis genomen.

Uit tabel VII blijkt duidelijk, dat de positie van het industrieel crediet in de goudlanden, aanmerkelijk

Tabel VII.

Overzicht van het koersverloop van industriele aandelen.

Landen.	1931	1934	1935
<i>Niet-Goudlanden:</i>			
Engeland	64.4	92.6	103.7
Zweden	67.-	47.9	54.7
Noorwegen	73.-	85.3	98.9
Denemarken	88.3	99.4	102.-
Rekenk. gemidd.	73.2	81.3	89.8
<i>Goudlanden:</i>			
Nederland	43.9	32.3	29.3
Frankrijk	75.3	45.9	47.1
Zwitserland	72.6	68.2	72.8
Rekenk. gemidd.	63.9	48.8	49.7

$$\text{Basis} \frac{1927 + 1928 + 1929}{3} = 100.$$

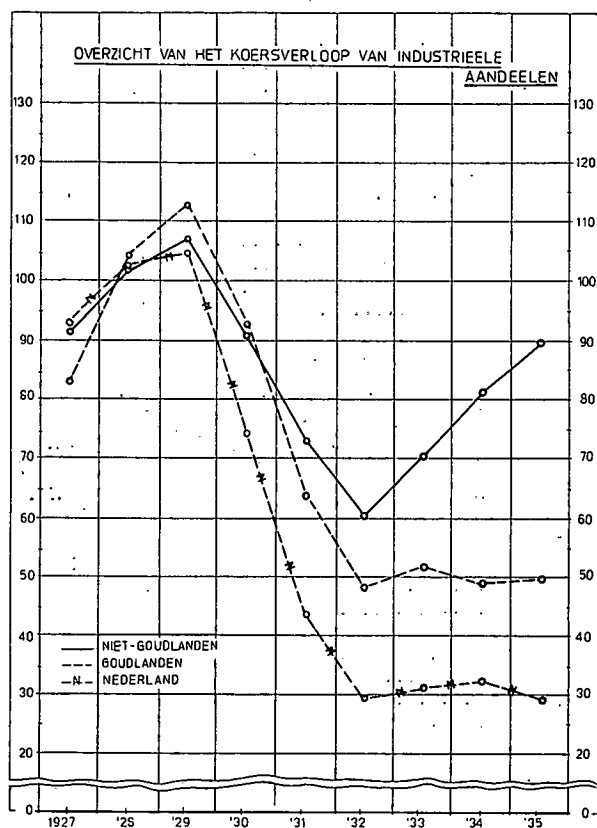
ongunstiger is dan in de niet-goudlanden. Het gemiddelde van de goudlanden bedroeg in 1931 63.9 en in 1935 49.7 terwijl de overeenkomstige cijfers in de niet-goudlanden 73.2 en 89.8 waren.

De ontwikkeling in Tsjecho-Slowakije en België in 1935 is volkomen in overeenstemming met die in de niet-goudlanden, hetgeen blijkt uit de stijging in dat jaar; de indices zijn als volgt:

Jaar	Tsjecho-Slowakije	België
1929	111.4	96
1930	91.2	65.5
1931	72.4	47.5
1932	57.6	35.9
1933	63.1	34.9
1934	67	29.6
1935	73.1	38.6

In grafiek IV komt de gunstige positie van de niet-goudlanden duidelijker naar voren. Deze grafiek illustreert de werkloosheid van het kapitaal en is in overeenstemming met grafiek II, waarin de werkloosheid van den arbeid tot uitdrukking komt.

Grafiek IV.

Resumé.

Op grond van bovenstaande onderzoekingen komen wij weer tot dezelfde conclusie als in vorige jaren.

De ontwikkeling van de economische positie der niet-goudlanden is nog steeds veel gunstiger dan die in de goudlanden.

Ook de devaluatie in België blijkt haar uitwerking niet gemist te hebben en heeft gunstige resultaten afgeworpen.

De volgende conclusies getrokken uit vroeger materiaal en uit vorenstaande gegevens kunnen nu reeds feitelijk drie jaren onveranderd worden gehandhaafd:

1. Dat de afstand tusschen groothandelsprijzen en kosten van levensonderhoud in de goudlanden, in tegenstelling met die in de niet-goudlanden, belangrijk grooter blijft, wat wijst op meer interne verstoring.

2. Dat de werkloosheid, die in de tegenwoordige goudlanden vóór het uitbreken der crisis geringer was dan in de niet-goudlanden, thans grooter is geworden en dat met name de werkloosheid in Neder-

land zich naar een voor dat land uitzonderlijk ongunstige positie heeft ontwikkeld.

3. Dat de procentueele vermindering van den export der goudlanden in waarde gemeten aanzienlijk sterker is dan die der niet-goudlanden, terwijl een zekere herleving van den export in 1933 en 1934 in rationeele maat gemeten, zich vrijwel uitsluitend beperkt tot de niet-goudlanden.

4. Dat de sterkere positie van den export in de niet-goudlanden, die gebleken is uit vergelijking der waardecijfers, bevestigd wordt door vergelijking der hoeveelheidscijfers.

5. Dat de koersen van industrieele aandelen in de niet-goudlanden hooger staan dan in de goudlanden, hetwelk wijst op een hooger aanslaan van de rentabiliteit en de credietwaardigheid voor het particulier bedrijf.

Nederland, dat den gouden standaard handhaaft, is in de ongunstige rubriek der goudlanden een der ongunstigst geplaatsten.

Tsjecho-Slowakije en België, die gedevalueerd hebben, vertoonen reeds onmiskenbare teekenen van herstel.

Dr. J. G. STRIDIRON.

STEENKOLEN — BESCHOUWINGEN OVER 1935.

I.

Engeland.

Het door de Engelsche kolenindustrie over het afgelopen jaar vertoonde beeld kan, over het geheel genomen, niet gunstig genoemd worden. De werking van den Coal Mines Act, zelfs in zijn gewijzigden vorm, die sinds Januari 1935 met handhaving van minimumprijzen de productieregeling per district splitste in binnenlandsche- en export-kwantiteiten, is nog steeds onbevredigend. Voor de binnenlandsche markten is dit zoo erg niet, want door de monopolistische positie beheerschen de producenten deze markt ten volle. Slechts inter-district concurrentie kan hier optreden en juist aan deze wordt door den Act paal en perk gesteld, daar de quota er voor zorgen, dat de mijnen over het algemeen slechts haar eigen districten kunnen bedienen; de andere gelden als exportgebieden.

Voor de exportmarkten echter ligt de zaak geheel anders. Hier mist de Engelsche exporteur de noodige bewegingsvrijheid om met andere productiecentra te kunnen concurreren.

Het is natuurlijk waar, dat in vele afzetgebieden de zuivere koopmanschap en de normale werking van vraag en aanbod uitgeschakeld zijn en plaats hebben moeten maken voor clearingovereenkomsten, ruilverdragen en dergelijke, door de regeeringen kunstmatig in het leven geroepen, afzetmogelijkheden.

De Engelsche Regeering heeft op haar beurt, evenals zoovele andere Regeeringen, de Engelsche kolen-uitvoer bij handelsverdrag kunnen stimuleeren, maar toch lang niet zooals bijv. de Duitsche of Belgische, de laatste bovendien ook nog door export-subsidies. Er zijn echter nog vrije gebieden en juist daar kan de Engelsche kolenexport zich niet tegen de concurrentie handhaven. Een van de prachtigste stimulanzen voor den uitvoer is het met den Ierschen Vrijstaat gesloten Coal-Cattle Agreement, wat voor Engeland een verdubbeling van zijn export naar dit land beteekende, nl. van 1.039.983 ton in 1934 op 2.067.630 ton in 1935, terwijl het bovendien, sinds de inwerkingtreding op 1 Februari 1935, de Iersche markt geheel sloot voor andere kolen, een gevoelige slag zowel voor Polen als Westfalen. Overigens zijn vrijwel over het geheele terrein achteruitgangen aan de orde van den dag, met uitzondering van, als voornaamste: Egypte, Argentinië en Duitschland. Wat dit laatste land betreft, is de vooruitgang van den export logisch verklaarbaar uit het feit, dat de invoer van Engelsche kolen in Duitschland in direct verband staat en recht evenredig is met de cijfers van de Duitsche kolenindustrie. Ondervindt die dus een vooruitgang, zooals

het afgelopen jaar het geval was, dan heeft de Engelsche export daar onmiddellijk profijt van in den vorm van een quotum verhooging.

Italië neemt een zeer uitzonderlijke positie in. Tegelijk met de vaststelling van het Engeland toegevozen quotum op 80 pCt. werd een clearingovereenkomst gesloten en daar de import van Engeland uit Italië gering was, ontstond aldra voor den Engelschen kolenexporteur de hachelijke toestand, dat hij duizenden Ponden had uitstaan, terwijl er weinig of geen kans bestond op zelfs betrekkelijk prompte betaling via de clearing. Deze achterstand in de betalingen ging zulke bedenkelijke vormen aannemen (circa 1½ miljoen Pond Sterling), dat de Engelsche exporteurs contante betaling verlangden. Het gevolg was een schrikbarende achteruitgang in den kolenuitvoer, daar Italië van andere landen wel crediet kreeg. De politieke verbittering tusschen Engeland en Italië zorgde er voor, dat de Engelsche export naar Italië practisch tot nul terugliep.

De totale export bedroeg in 1935: 38.7 miljoen ton tegen 39.6 miljoen in 1934 en 39 miljoen in 1933, terwijl de levering van bunkercolen bedroeg 12.5 resp. 13.5 resp. 13.4 miljoen ton in 1935, 1934 en 1933.

Gedurende het afgelopen jaar heeft Zuid-Wales weer te kampen gehad met arbeidsgeschillen en partiele stakingen, die in October een zeer dreigend karakter aannamen.

Dat de strijd met een gedeeltelijke tegemoetkoming van de eischen der arbeiders is kunnen worden bijgelegd is een zegen voor de Engelsche kolenindustrie, die anders een tweede 1926-periode tegemoet gegaan zou zijn. Bunkercolen werden schaarsch, tot groot voordeel voor de Continentale bunkerstations, die vele booten te bunkeren kregen, die normaal hun kolen in Engeland hadden moeten nemen. De terugslag van deze onnatuurlijke opleving komt vanzelfsprekend, daar de door de koopers uit vrees voor een staking ingelegde voorraden eerst verbruikt moeten worden alvorens opnieuw gekocht wordt. De vooruitzichten zijn dan ook niet gunstig.

Reeds in onze beschouwingen over 1934 werd gewezen op het ouderwetsche, voor de kolenindustrie kostbare systeem van verkoop via de „salesmen”. Slechts enkele districten waren tot een gecentraliseerde verkoopsorganisatie overgegaan.

Na de sinds 1926 betrekkelijke kalme op de loonmarkt kwam de nationale eisch tot loonsverhoging of bij niet-inwilliging hiervan: staking! De export kan geen hogere prijzen opbrengen, het binnenland misshien wel, doch dan slechts tot een zekere grens. Te bezuinigen op de kolenbedrijven zelve viel er weinig meer en daar kwam het veel gelaakte verkoopsysteem weer ter sprake. De Regeering bemoeide er zich mee en verkreeg de definitieve toezegging van alle 17 districten, dat de organisatie van de algeheele en effectieve controle van den kolenverkoop per district onmiddellijk ter hand genomen zou worden, met coördinatie van de districten onderling door de Central Council, d.i. de ter controle van zijn bepalingen door den Coal Mines Act 1930 in het leven geroepen commissie. Deze centrale verkoopsystemen moeten tegen 1 Juli 1936 in werking treden. Het doel is de industrie op een betere financiële basis te brengen en daardoor de betaling van hogere loonen mogelijk te maken.

Zooals reeds gezegd kunnen prijsstijgingen in de exportmarkt niet verwacht worden. Het binnenland moet dus meer betalen, opdat de mijnwerkers hooger loonen kunnen krijgen. Vele van de grootte industrieën en overheidslichamen hebben vrijwillig in een prijsverhoging van hun bestaande contracten toegestemd, de andere zullen gedwongen worden na afloop ervan.

Het binnenlandsche verbruik nam, tengevolge van de industriele opleving, ook in het afgelopen jaar weer toe.

Een beeld van de ontwikkeling der Engelsche kolenproductie geven de volgende cijfers:

1913 ...	287.4	miljoen ton	1932 ...	208.7	miljoen ton
1929 ...	257.8	„ „	1933 ...	207.1	„ „
1930 ...	243.8	„ „	1934 ...	220.9	„ „
1931 ...	219.4	„ „	1935 ...	223	„ „

Wij maakten in onze beschouwingen over 1934 melding van het tusschen Engeland en Polen gesloten accoord, dat ten doel had te komen tot exportregeling en prijsverbetering. In aanmerking genomen de buitengewoon scherpe concurrentie van de andere productiecentra kon er van prijsverbetering vooralsnog niets terecht komen, afgezien van de in December tengevolge van de dreigende staking eenigszins opgelopen prijzen, die intusschen weer tot het normale peil gezakt zijn. Wat de exportregeling betreft, toonen de vergelijkende cijfers een achteruitgang.

	Engeland	Polen
1934	39.660.000	10.406.000
1935	38.714.000	9.210.000
achteruitgang	946.000	1.196.000

Engelsche export nam toe naar Duitschland, Ierland, Egypte en Argentinië, Poolsche naar Zweden, Noorwegen, Finland, Frankrijk en Egypte. Alleen op de Iersche markt verloor Polen ruim 800.000 ton, tengevolge van het invoerverbod van andere dan Engelsche kolen, die hier ruim 1 miljoen ton wonnen.

Zetten wij nu de exportcijfers van de andere landen er bij, dan krijgen wij het volgende beeld:

	1935	1934	winst	verlies
Engeland	38.714.000	39.660.000		946.000
Polen	9.210.000	10.406.000		1.196.000
Duitschland ..	26.773.000	21.937.000	4.836.000	
Nederland ...	2.938.000	3.159.000		221.000
België	4.279.000	3.810.000	469.000	
Frankrijk ...	1.215.000	3.008.000		1.793.000

De laatste drie landen zijn slechts van ondergeschikte betekenis en zelfs van deze heeft er één kans gezien zijn export te vergrooten. Het is echter duidelijk, dat een overeenkomst zooals tusschen Engeland en Polen gesloten, waarbij in de practijk beide partijen inboeten ten gunste van buitenstaanders, van een zeer problematische waarde is. Het is denkbaar, dat de door de buitenstaanders gevoerde prijspolitiek zoo funest is, dat degenen, die het met elkaar eens zijn, hoewel kwantitatief slechter, er financieel beter afkomen; bovendien spelen nog zooveel andere, buiten den kolenhandel liggende, factoren een rol, dat er niet nu reeds geconcludeerd zou mogen worden, dat samenwerking niet zou deugen. Een geheel bevredigende toestand echter, waarbij ieder wel vaart, kan slechts bereikt worden, indien alle producenten meedoen. In dit verband is het niet onmogelijk, dat de per 1 Juli a.s. in Engeland in te voeren centrale verkoopsystemen ertoe zullen bijdragen spoediger tot internationale overeenkomst te komen, want om dit te bereiken dient toch in de eerste plaats de eigen industrie goed georganiseerd te zijn.

Resumeerende zouden wij willen zeggen, dat de Engelsch-Poolsche kolenovereenkomst in zooverre een gunstigen invloed op den Engelschen export gehad heeft, dat zij een achteruitgang tengevolge van Poolsche concurrentie voorkomen heeft, want daar de Poolsche export kwantitatief geregeld wordt naar den Engelschen, heeft de overeenkomst remmend gewerkt op den Poolschen export. Anders gezegd: was de overeenkomst er niet geweest, dan had de achteruitgang van den Engelschen kolenexport nog grooter kunnen wezen.

De hydreeing van kolen, om daaruit benzine, olie en cokes te maken, gaat met reuze schreden vooruit. Reeds zijn de fabrieken in Billingham-on-Tees en Seaham Harbour aan het werk; eerstgenoemde gebruikt per jaar 1.350.000 ton kolen, de andere circa 200.000 ton. Verder zijn er in Yorkshire, Schotland en Wales fabrieken in aanbouw. Het spreekt vanzelf, dat deze nieuwe industrieën zeer welkome, groote, afnemers van de kolenmijnen zijn en ook als werkgelegenheid groote betekenis hebben.

Duitschland.

De Roerkolen-productie liep in 1935 met 8 pCt. op en wel van 90.4 miljoen ton in 1934 tot 97.6 miljoen ton. Vergeleken bij 1934, waarvan de cijfers een productievermeerdering van 16 pCt. aantoonde boven 1933, is de vooruitgang wat langzamer gegaan, een teeken, dat de algemeene toestand wat stabielier geworden is. Na van 123.6 miljoen ton in 1929 tot 73.3 miljoen ton in 1932 of met 40 pCt. gedaald te zijn, steeg de productie gedurende de laatste drie jaren weer met 30 pCt. Van het verlies van 50 miljoen ton is de helft weer teruggewonnen. De voorraden bij de mijnen waren per eind December 1935 5.2 miljoen ton tegen 8.28 miljoen ton per eind December 1934. Dank zij meer werk konden de „Feierschichten” aanzienlijk ingekrompen worden.

Ook het Akenische district, dat sinds 1 April 1934 onder het Kolensyndicaat ressorteert, vertoont een productiestijging. De totale productie in 1935 bedroeg 7.5 miljoen ton of per maand gemiddeld 623.790 ton, terwijl het maandgemiddelde over de periode April/December 1934 606.289 was.

Het Saargebied, sinds 1 Maart 1935 eveneens onder het Syndicaat, produceerde in 1935 10.7 miljoen ton tegen 11.3 miljoen ton in 1934. Deze achteruitgang wordt toch als zeer gunstig beschouwd, in aanmerking genomen, dat sinds 1 Maart een zeer groot gedeelte van het werk gewijd is geweest aan de uitbreiding en verbetering van de van de Franschen overgenomen mijnen om deze technisch beter op peil te brengen. Het aantal arbeiders liep van 44.380 per eind 1934 op tot 44.547 per eind 1935 en ofschoon de verzuimdagen sterk ingekrompen werden, daalde de productie per werkdag van 46.090 ton in 1934 tot 39.751 ton in 1935, daar zoo vele arbeiders bij de herstelwerkzaamheden te werk gesteld moesten worden.

In de andere productiedistricten was ook een opleving te bespeuren, zooals blijkt uit het volgende staatje van de totale productie:

	1935	1934
steenkolen	132.396.275	113.693.066
cokes	29.384.628	24.029.718
steenkool-briketten	5.082.096	4.819.171
bruinkolen	147.380.758	137.246.355
bruinkool-briketten	32.903.456	31.419.005
plus: Saargebied kolen en cokes 1 Maart—31 December	9.057.034	

De invoer van kolen liep van 4.86 miljoen ton in 1934 terug tot 4.27 miljoen ton in 1935. Dit is onmiddellijk verklaarbaar uit het feit, dat de invoer uit het Saargebied per 1 Maart ophield als zodanig en eigen productie werd. De invoer uit de Saar was in 1934 1.075.676 ton, terwijl de eerste twee maanden van 1935 werd ingevoerd 143.592 ton, een vermindering dus van ca. 940.000 ton. De invoeren uit Engeland, Nederland en Tsjecho-Slowakije namen dan ook toe, die uit Frankrijk en Polen daalden. Het Engelsche invoerquotum staat in direct verband met den Duitschen export; neemt deze toe, dan mag Engeland ook meer invoeren. Dit meerdere was in 1935 420.000 ton.

De door de Westfaalsche mijnen aan het Syndicaat betaalde „Umlage” bedroeg Rm. 4 in December 1934, Rm. 3.96 in Februari, Rm. 4.08 in September en Rm. 4.03 in December 1935. Gemiddeld over 1935 Rm. 4.10 tegenover Rm. 4.13 in 1934, dus voor vorig jaar iets gunstiger.

De totale kolenuitvoer van Duitschland is met bijna 5 miljoen ton toegenomen en gestegen van 21.94 tot 26.77 miljoen ton. Cokes- en brikettenuitvoer vertoont eveneens een stijging. Nederland, dat steeds op de eerste plaats van den Duitschen kolenuitvoer stond, heeft deze moeten afstaan aan Italië, dat zijn koleninvoer contingenteerde, terwijl verder betalings- en andere moeilijkheden de Engelsche en Poolsche invoer vrijwel geheel deden ophouden ten gunste van den Duitschen. De uitvoer naar Italië

steeg van 4.84 miljoen ton in 1934 tot 7.41 miljoen ton in 1935, terwijl die naar Nederland daalde van 5.67 tot 5.38 miljoen ton: Naar vrijwel alle afzetgebieden steeg de export met uitzondering van den Ierschen Vrijstaat, waar Duitschland 450.000 ton verloor; België, dat evenals Nederland bij handelsverdrag den Duitschen invoer besnoeide; Spanje, dat Engeland speciaal begunstigde evenals Lithauen en Argentinië. Van de groote vooruitgangen noemen wij nog, behalve Italië: Frankrijk, Zwitserland, de Oostzeelanden, Danzig, Egypte, Griekenland, Brazilië en Canada.

Kolen vormen voor Duitschland een ware deviezenbron en het spreekt vanzelf, dat de Deutsche regering hiervan een ruimschoots gebruik maakt bij het afsluiten van handels- en ruilverdragen. Zoo werd half October door Duitschland een miljoen ton kolen naar Italië verkocht voor contante betaling en verdere contracten afgesloten op basis van half deviezen half geblokkeerde marken. Behalve de officieele verdragen kent Duitschland tegenwoordig ook nog de zoogenaamde „zusätzliche Exportgeschäfte”. Dit zijn met regeeringsgoedkeuring gedane particuliere ruiltransacties, bijv. Egyptische katoen tegen kolen, Grieksche tabak tegen kolen, enz. De naam van deze zaken wijst reeds op het karakter ervan. Zij moeten nl. extra-afzet aanbrenge, zaken, die anders niet gedaan zouden worden en die buiten de tot dat moment normale uitvoeren vallen. Het bewijs hiervan moet geleverd worden alvorens toestemming van het Landesfinanzamt verkregen wordt voor het doen van den ruil.

De kolen-destillatie begint zeer belangrijke vormen aan te nemen. Bij de destillatie van kolen en bruinkolen ontstaan: teer, benzine, gas en cokes. Uit teer worden paraffine en lichte en zware oliën gemaakt. Zoo kon in 1935 de eigen industrie reeds 10 pCt. van de in totaal 700.000 ton benodigde Dieselolie leveren en het is de bedoeling deze productie in 1936 meer dan te verdubbelen. Een steun ondervindt de industrie hierbij in de onlangs verhoogde invoerrechten op gasoliën. Bruinkoolteer heeft een groot aandeel in de benzine-productie. De bekende I.G. Farbenindustrie produceert nu al 300.000 ton jaarlijks in de fabriek te Leuna. De op het oogenblik nog in aanbouw: zijnde twee fabrieken voor de Braunkohle-Benzin A.G., te Böhlen en te Maagdenburg, moeten elk minstens evenveel voortbrengen.

De door de destillatie ontstane cokes, die eerst veel afzetmoeilijkheden baarde, wordt nu gebruikt in de industriele stofkolen stookinrichtingen en ook voor snelle stoomontwikkeling zooals bijv. in locomotieven.

Van den kant van het Kolensyndicaat wordt presie uitgeoefend op de spoorwegen om de stoomtractie niet door Dieseltractie te vervangen. Elke ton ingevoerde Dieselolie moet met deviezen betaald worden, terwijl het tevens minder werk voor de mijnwerkers beteekent. In verband hiermede wijst het Syndicaat op Engeland, dat zonder deviezenmoeilijkheden olie kan invoeren, en toch zijn locomotieven voor het grootste deel met kolen blijft stoken. Met betrekking tot dit onderwerp zij nog gemeld, dat in Aken goed geslaagde proeven genomen zijn met locomotieven, die gedreven worden door motoren op generatorgas, uit anthraciet gemaakt.

Polen.

De Poolsche kolenindustrie heeft in 1935 geen gunstig jaar beleefd, want uitgezonderd een enkele kleine toeneming geeft het geheele beeld een achteruitgang te zien.

De productie, die van 26.9 miljoen ton in 1933 opliep tot 29.2 miljoen ton in 1934, daalde in 1935 tot 28.5 miljoen ton of met 2.36 pCt. Zoowel het Dombrowa- als het Krakau-gebied produceerden meer, terwijl Oost-Opper-Silezië minder voortbracht, zooals uit volgend staatje blijkt:

Oost Opper-Silezië in 1935	21.132.000 ton	tegen '34	21.961.000
Dombrowa	5.431.000	" "	5.388.000
Krakau	1.981.000	" "	1.884.000
	1935: 28.544.000		1934: 29.233.000

Het aantal arbeiders daalde van 76.531 in Januari 1934 tot 74.016 in Januari 1935. Eenige malen kwamen kleine arbeidsgeschillen voor, doch serieuze conflicten konden vermeden worden, en slechts in Maart vond een kleine gedeeltelijke staking in Oost-Opper-Silezië plaats.

Het binnenlandsche verbruik steeg van 15.782.000 ton in 1934 tot 16.881.000 ton in 1935, een vermeerdering van 6.6 pCt. De kolenvoorraden liepen terug van 1.67 miljoen op 1 Januari 1935 tot 1.14 miljoen ton op 1 Januari 1936.

Een iets gunstiger beeld vertoont de cokesindustrie, die in 1935 1.39 miljoen ton produceerde, tegen 1.33 miljoen ton in 1934, terwijl de voorraden met 15.000 ton verminderden tot 207.741 ton eind December 1935.

De export daalde van 10.40 miljoen ton in 1934 tot 9.21 miljoen ton in 1935, of met 11.3 pCt. Hieraan is de Iersche Vrijstaat, die op 1 Februari den invoer van andere dan Engelsche kolen verbood, alleen reeds debet met 861.000 ton; andere landen, zooals: Oostenrijk, Tsjecho-Slowakije, Denemarken, België, Nederland, Zwitserland, Italië en Algerije vertoonen kleine achteruitgangen, terwijl de Scandinavische landen, Frankrijk, Joegoslavië, Malta, Egypte en Argentinië vooruitgangen laten zien. Betalingsmoeilijkheden met Italië, dat aan Polen in September circa £ 300.000 schuldig was, leidden er toe, dat de Poolse exporten naar dit land van gemiddeld per maand 140.000 ton tot gemiddeld 50.000 ton terugliepen, juist voldoende om aan de contractverplichtingen van kolenleveranties ter betaling van de in Italië gebouwde passagiersschepen „Pilsudski” en „Batory” te voldoen.

In Januari 1936 werd aan Polen onder het Engelsch-Poolse accord een exportverruiming toegestaan, want de achteruitgang is wel wat al te drastisch gebleken; men had nl. met circa 1 miljoen ton gerekend, terwijl het 1.2 miljoen is geworden.

(Slot volgt.)

DE UITVOERING DER ONGEVALLENWET DOOR BEDRIJFSVEREENIGINGEN.

Nu het blijkens uitspraken van den Minister van Sociale Zaken zoo langzamerhand meenens schijnt te worden met de voornemens, om het mogelijk te maken ook de Industrieele Ongevallenwet te doen uitvoeren door bedrijfsverenigingen, is er aanleiding enkele punten, die daarbij op den voorgrond zullen treden, nader onder de oogen te zien.

Het geheele streven, dat aan deze reorganisatie ten grondslag ligt, kan worden samengevat in de woorden: zelfdoen door de betrokkenen. Het zit misschien de Nederlanders in het bloed, dat zij alles wat hun zelf aangaat, liefst zelf doen en zij houden er nu eenmaal niet van, dat dingen, die voor hen van groot belang zijn, voor hen en zonder hen worden uitgevoerd. Wil men toewijding en medeleven, dan moet men zorgen, dat zooveel mogelijk de betrokkene zelf de zaken regelt. Dit verklaart de populariteit van de fabrieksziekenkassen en de weinige sympathie, die daarentegen de invaliditeits-verzekering bij het volk heeft kunnen vinden.

Dit zelfdoen is van zooveel beteekenis, dat een menschenkenner als Dr. Posthuma in 1920 de werkgevers ertoe wist te brengen vrijwillig aan te bieden, de geheele premie van de ziekteverzekering voor hun rekening te nemen en de uitkeering van 70 op 80 pCt. te brengen, wanneer in tegenstelling met de toen bestaande plannen het zelfdoen in de Ziektewet zou worden gebracht.

Op een tweetal punten moge hier nader worden ingegaan.

Zelfdoen door de betrokkenen beteekent natuurlijk

niet dat de administratieve en controleerende werkzaamheden ook door de betrokkenen moeten worden verricht. Het houdt in, dat binnen de door de wet gestelde normen, de betrokkenen zelf de beslissingen kunnen nemen, waarbij zooveel mogelijk soepelheid moet worden gelaten om in het belang van den verzekerde, in algemeenen zin genomen, met bijzondere omstandigheden rekening te houden.

Niets werkt bij een sociale wet zoo nuttig als de mogelijkheid om door onderling overleg, in verband met gebleken bijzondere omstandigheden, de anders starre wetsbepalingen te kunnen aanpassen aan deze omstandigheden.

Men denke niet, dat dit maar kleinigheden zijn; zelfs bij de Ziektewet, waar men in een groot aantal artikelen alles minutieus tracht te regelen, bestaat er voor hen, die in de bedrijfsverenigingen de leiding hebben, afgescheiden van de direct aan deze leiding verbonden werkzaamheden, nog een groot terrein, waarop het zelfdoen tot zijn recht kan komen.

In de tweede plaats kan men vragen wat onder „betrokkenen” moet worden verstaan. Feitelijk zijn dit de arbeiders en de werkgevers, gezien echter het organisatorische karakter van onzen tijd en het feit, dat de vraagstukken, die bij de uitvoering aan de orde komen, zeer veel kennis en tijd vorderen, is het duidelijk, dat deze betrokkenen zich doen bijstaan of doen vertegenwoordigen door de personen, aan wie zij als leiders hunner organisaties hun vertrouwen hebben geschonken.

Wanneer men nu verder in aanmerking neemt, dat de ziekteverzekering in laatste instantie een onderdeel is van de arbeidsvoorwaarden, is het duidelijk, dat als betrokkenen diegenen zullen gelden, die in het algemeen de aangelegenheden met betrekking tot de regeling der arbeidsvoorwaarden behartigen, m.a.w. dus de vakverenigingen van werkgevers en arbeiders.

Kan men dit als juist aanvaarden, dan volgt daaruit direct, dat, hoe goed de regeling in de Ziektewet ook bedoeld was, bij de uitvoering de groote fout is gemaakt, dat tal van bedrijfsverenigingen zijn opgericht, door verenigingen van werkgevers en arbeiders, die in geen enkel opzicht het karakter hadden van een vakvereniging of die niet als representatief konden gelden voor de bedrijven, waarover de door hen opgerichte en door den Minister op grond van de formeele wetsbepalingen erkende bedrijfsvereniging haar invloed uitbreidde.

De versnippering bij de Ziektewet zit niet in het groot aantal bedrijfsverenigingen, waarvan trouwens de meeste meer of minder in een organisatorisch verband samenwerken, maar in het feit, dat de formulering van de betreffende bepalingen der Ziektewet in de praktijk niet de mogelijkheid gaf om te beletten, dat er een betrekkelijk groot aantal bedrijfsverenigingen ontstond die niet door de hierboven gedefinieerde betrokkenen worden geleid. Deze bedrijfsverenigingen zijn feitelijk niet anders dan verkapt verzekeringsinstituten. Daarmee is natuurlijk niet gezegd, dat zij de verzekering als zoodanig niet goed uitvoeren, het gaat er slechts om, dat de uitvoering niet in handen is van de betrokkenen: de werkgevers en de arbeidersorganisaties, die ook overigens voor de betrokken werkgevers en arbeiders de arbeidsaangelegenheden behartigen. Hier heeft zich het gemis aan een goede vakverenigingswetgeving, waar, naar ik meen, o.a. Dr. Kortzenhorst verschillende malen op heeft gewezen, wel zeer duidelijk doen gevoelen.

Het wil mij voorkomen, dat de reorganisatie van de Ongevallenwet alleen zin heeft, wanneer men deze fout geheel kan vermijden.

Nu weet ik heel goed, dat er aan de uitvoering van de Ongevallenwet andere eischen gesteld moeten worden dan aan die van de Ziektewet en dat in het bijzonder om verzekeringstechnische en andere redenen het draagvlak bij de Ongevallenwet veel grooter moet zijn dan bij de Ziektewet, doch dat doet aan het feit niet af, dat wil men bij de Ongevallen-

gever de uitvoering zeve geheel of ten deele doet geschieden, hetzij door de georganiseerde bedrijfsgeenooten (voorbeeld: landbouw-crisiswetgeving), hetzij door de georganiseerde arbeiders (voorbeeld: werkloosheidsverzekering), of wel door beide organisaties tezamen (voorbeeld: Ziektewet).

En nu is het juist deze laatste vorm, welke speciaal op het terrein van de sociale verzekeringswetten zich praktisch heeft bevestigd als vruchtdragend. Belangrijk is, dat algemeen erkend wordt, dat ruim 13 jaar „zelf doen” bij de Land- en Tuinbouw-Ongevallenwet en rond 6 jaar bij de Ziektewet administratief en financieel een succes is geweest; belangrijk is ook, dat de bedrijfsgewijze uitvoering boven de ambtelijke het niet te onderschatten voordeel heeft, dat de te maken regelingen (ik denk o.m. aan de dagloonen wachtdagenbepalingen) aangepast kunnen worden aan de speciale omstandigheden van den betrokken bedrijfstak; maar van niet minder importantie is het feit, dat de vertegenwoordigers van de oorspronkelijk uit het oogpunt van „strijd” opgerichte arbeidersvakbonden thans op paritaire basis samenwerken met de werkgevers-organisaties en mede beslissen omtrent hetgeen in dagen van ziekte en ongeval als schade-loosstelling voor loonderving moet worden toegekend.

Maar zooals het steeds gaat, naarmate het nieuwe, dat geboren zal worden, meer nabij komt, worden de pogingen van hen, die van het oude nog zooveel mogelijk trachten te redden, sterker en komen voorts de meeningsverschillen aan het licht tusschen hen, die inzake de nieuwe organisatie-vormen een verschillende opvatting hebben.

Enkele hoofdvragen hieruit wenschen wij hier te belichten.

De Minister heeft destijds gezegd, t.a.v. de organisatie te willen treden in het voetspoor van de Ziektewet. Deze Wet wordt uitgevoerd door enerzijds de Raden van Arbeid (ca. 30), anderzijds door de Bedrijfsverenigingen (ruim 50), dus volgens het dualistisch stelsel. De voorstanders hiervan wijzen erop, dat overheids- en particuliere organen een gelijkberechtigde positie dienen in te nemen en dat bij ontstentenis van eerstgenoemde organen iedere werkgever verplicht zou worden zich aan te sluiten bij de organen, welke door de belanghebbenden (georganiseerde werkgevers en arbeiders) zijn opgericht; zij stellen, dat de tijden hiervoor nog niet rijp zijn.

Ik meen, dat tegen een dualistisch stelsel bij de nieuwe organisatie der Ongevallenwet de volgende argumenten pleiten:

I. Het is te verwachten, dat het aantal werkgevers (c.q. het verzekerd loonbedrag), dat zich bij de Rijksverzekeringsbank zal aansluiten, gering zal zijn, omdat:

a. bij de Land- en Tuinbouw-Ongevallenwet en bij de Ziektewet, waar ook deze gelijkberechtigde positie bestaat, resp. 90 pCt. en 84 pCt. van het totaal verzekerd loonbedrag bij de Bedrijfsverenigingen is aangesloten;

b. het sinds jaren bij de Industriële Ongevallenwet bestaande stelsel der risico-overdracht de vóór-ontwikkeling heeft gevormd voor bedrijfsgewijze uitvoering;

c. de kracht der bedrijfsorganisatie voortdurend aan betekenis wint (zie Inleiding);

d. de werkgevers in moeilijke, aan sterke veranderingen onderhevige tijden als deze te meer geneigd zullen zijn het met nieuwe organen te probeeren, in de gewettigde verwachting, — gezien de uitvoering der Land- en Tuinbouw-Ongevallenwet en Ziektewet — dat het voor hen een besparing aan ongewalsten zal beteekenen.

II. De factoren onder I. genoemd (gering loonbedrag bij Rijksverzekeringsbank) zullen tot gevolg hebben, dat een groot deel van de voor de gemeenschap te verwachten voordeelen van het „zelf doen” weer verloren zal gaan. Immers:

a. de Rijksverzekeringsbank zal voor dit kleine loonbedrag haar geheele enorme landelijke apparaat (administratief en technisch) in stand moeten houden, met als gevolg hooge administratiekosten. Ik denk hierbij aan de Ziektewet (ook dualisme), waar blijkens het Centraal Verslag 1933, dat aan den Minister wordt uitgebracht, de administratie- en controlekosten per f 1000 verzekerd loon bij de Bedrijfsverenigingen bedroegen f 3.50 en bij de Raden van Arbeid f 4.90 (per uitkeeringsgeval resp. f 11.90 en f 18.70; in een percentage der totale lasten resp. 21.20 pCt. en 25.10 pCt.).

b. Te verwachten is, dat drie categorieën werkgevers bij de Rijksverzekeringsbank zullen komen, n.l. de kleine werkgevers, de financieel zwakke werkgevers en de werkgevers, wier personeel een relatief hoog risico oplevert. Ten bewijze hiervan moge ik verwijzen naar het uitvoerig cijfermateriaal, hetwelk door de bestuursleden der Rijksverzekeringsbank, de heeren Mrs. Van Duyl en Bijleveld, is gepubliceerd¹⁾ en hetwelk betrekking heeft op den huidige toestand bij de Industriële Ongevallenwet en Land- en Tuinbouwongevallenwet. Wie de practijk bij de Ziektewet kent weet, dat ook daar soortgelijke tendenzen bestaan en dat het speciaal de werkgevers met de hoge ziekte-risico's en de financieel zwakken zijn, die door de Bedrijfsverenigen worden afgestootten en bij de overheids-ziekenkassen terecht komen.²⁾

Uit het vorengenoemde vloeit voort, dat het de kleine werkgevers zullen zijn, die door hun aansluiting bij het Rijksorgaan de dupe zullen worden (n.l. door de betaling van een hoogere premie).

Het komt mij voor, dat uitvoering door Bedrijfsverenigingen dient te beteekenen: *dat alle bedrijfsgeenooten gezamenlijk het ongevalsrisico van hun bedrijfstak dienen te dragen.* Wanneer dat niet gebeurt, komt er een selectie tot stand, waardoor elke reële vergelijking met de overheidsuitvoering onmogelijk wordt. Teneinde het aantal uitvoeringsorganen tot een redelijk aantal te beperken, voege men verwante bedrijfssoorten tezamen tot één bedrijfstak en voor de werkgevers, die niet bij een vak-bedrijfsvereniging kunnen worden ondergebracht, richte men

¹⁾ Zie „De Sociale Verzekerings Gids” van Mei 1935, Februari en Maart 1936.

²⁾ Uit een art. in de Sociale Verzekerings Gids van Sept. 1935 blijkt, dat in de jaren 1930—1934 ca. 6000 ondernemingen met slechte risico's, naar de Raden werden overgeschreven.

Aanvoeren in tons van 1000 kg.

Artikelen	Rotterdam			Amsterdam			Totaal	
	29 Mrt./4 Apr. 1936	Sedert 1 Jan. 1936	Overeenk. tijdvak 1935	29 Mrt./4 Apr. 1936	Sedert 1 Jan. 1936	Overeenk. tijdvak 1935	1936	1935
Tarwe	14.751	279.696	270.292	—	4.361	3.357	284.057	273.649
Rogge	9.840	74.765	66.347	500	1.300	281	76.065	66.628
Boekweit	294	5.082	6.950	—	100	—	5.182	6.950
Maïs	4.402	207.474	221.308	3.755	46.004	33.165	253.478	254.473
Gerst	6.589	82.202	111.653	100	5.735	11.825	87.937	123.478
Haver	3.919	18.842	38.653	—	20	1.460	18.862	40.113
Lijnzaad	1.410	44.631	24.578	5.022	74.973	164.007	119.604	188.585
Lijnkoek	900	24.125	6.041	—	175	—	24.300	6.041
Tarwemeel	468	6.520	4.833	150	1.371	1.861	7.891	6.694
Andere meelsoorten	770	8.880	9.690	75	688	1.022	9.568	10.712

één algemeene vereeniging op. Daarmede vermijdt men tevens de concurrentie tusschen de organen onderling.

Nu rijst de vraag: Moet dan de Rijksverzekeringsbank geheel verdwijnen? Neen, zeker niet, men moet de R.V.B. behouden voor de z.g. zware ongevallen, d.w.z. voor de gevallen met een langere arbeidsongeschiktheid dan bijv. 6 maanden; dit heeft een 4-tal voordeelen:

a. wanneer men de op te richten bedrijfsvereeningen het volledige ongevalsrisico gaf, zou dat zeer groote eischen stellen aan haar financieele draagkracht, aan haar medische, technische en actuariale staf en ware zoo'n groot minimum verzekerd loonbedrag als eisch voor erkenning te stellen, dat van zelfstandige, bedrijfsgewijze uitvoering niets terecht zou komen. Men kan wel telkens eenige bedrijfstukken tezamen voegen, maar dan scheidt men in plaats van het thans bestaande ambtelijke apparaat (R.V.B.) 4 of 5 gecentraliseerde diensten, welke even „ambtelijk” zullen worden en evenmin de diversiteit van belangen zullen kunnen behartigen; *de groote gedachte van het „zelf doen” komt pas tot zijn recht bij autonome decentralisatie.*

b. Voor de uitvoering kan als basis gebruik gemaakt worden van de thans bestaande vak-bedrijfsvereeningen voor de Ziektewet.

c. De eenheid vereischende invaliditeitsschattingen bij rente-aanspraken blijven in één hand; de ruim 30-jarige ervaring, welke de Rijksverzekeringsbank daarmede heeft verkregen, blijft volledig in stand.

d. Dit alles kan bekroond worden door van stonde af aan den medischen dienst der Rijksverzekeringsbank te behouden door reorganisatie tot één grooten voor allen geldenden medischen Rijkscontriëdiens.

Wie tegen dit systeem opponeert door te zeggen: er zullen velerlei conflicten ontstaan, doordat de Rijksverzekeringsbank later van meening is, dat een bepaald letsel geen ongeval is, die neme kennis van de Ondernemingsartsenwet, welke de verplichting inhoudt, van de gevallen met een vermoedelijk langeren duur dan 42 dagen en van de dubieuze gevallen terstond bij de Rijksverzekeringsbank aangifte te doen; het is mij uit de practijk bekend, dat dit systeem uitstekend functioneert.

Er zijn uiteraard nog meerdere belangrijke punten, die bij deze kwestie ter sprake zullen komen, maar bij deze hoofdpunten meen ik het voorshands te moeten laten.

G. F. FORTANIER.

AANTEKENINGEN.

De woningmarkt te Tilburg in 1929 en 1934.

Zich baseerend op gegevens der Personeele Belasting, publiceerde het Economisch-Technologisch Instituut in „Economie” eenige cijfers omtrent de eigendoms- en huurverhoudingen en de huurwaarde der woningen in de gemeente Tilburg.

Teneinde den invloed van de huurverlaging zooveel mogelijk te elimineeren, zijn als vergelijkingsjaren genomen 1929 en 1934, daar verondersteld mag worden, dat eerst in 1934 een huurverlaging van betekenis heeft ingezet. De onderlinge verschuiving is dan ook voor het meerendeel te beschouwen als een gevolg van de absolute vermeerdering of vermindering, en niet van huurverlaging of verhooging. Gestichten, kantoren en winkels, voor zoover niet tevens woonhuis, zijn buiten de statistiek gelaten; de cijfers betreffen niet alleen woonhuizen, doch ieder perceelsgedeelte, dat door een apart gezin wordt bewoond. Een woonhuis kan dus meerdere woningen bevatten.

Het aantal woningen is onderverdeeld in 4 hoofdgroepen:

1o. Woningen met een jaarhuur van *f* 100 tot *f* 250 of *f* 1,92 tot *f* 4,81 per week (de typische arbeiderswoningen).

2o. Woningen met een jaarhuur van *f* 251 tot *f* 300 of *f* 4,81 tot *f* 5,77 per week (de betere arbeiders- of de kleinere middenstandswoningen).

3o. Woningen met een jaarhuur van *f* 301 tot *f* 500 (de middenstandswoningen).

4o. Woningen met een jaarhuur van *f* 500 en meer (de heeren- of halfheerenhuizen).

Wij zien, dat het aantal huurwoningen zoowel relatief als absoluut is toegenomen, doch dat het aantal woningen in eigendom, hoewel absoluut toegenomen, relatief met 6.6 pCt. afnam. 87 pCt. van de woningtoeneming blijkt op huurwoningen betrekking te hebben, gesteld, dat de eigendoms- en huurverhoudingen van den bestaanden woningvoorraad dezelfde is gebleven.

De volgende algemeene conclusies worden verder getrokken:

1. De nieuwbouw is in de jaren 1929 tot 1934, in verhouding tot het aandeel, dat iedere groep in het totaal aantal woningen heeft, relatief het grootst geweest in de groep der zoogenaamde betere arbeiderswoningen of kleinere middenstandswoningen, nl. een

Woningen gehuurd en in eigendom in absolute cijfers en in pCt. van het totaal, onderverdeeld in onderstaande huurklassen en hoofdgroepen daarvan, naar de Beschrijvingsregisters der Personeele Belastingen, in de jaren 1929 en 1934 in de gemeente Tilburg.

Huurklassen	1929								1934				Toename in deze 5 jaren in absolute cijfers			
	Jaarhuur (Huur per week)	Totaal aantal Woningen	pCt. van 't aantal	Waarvan gehuurd Aantal	pCt.	Waarvan in eigendom Aantal	pCt.	Totaal aantal Woningen	pCt. van 't aantal	Waarvan gehuurd Aantal	pCt.	Waarvan in eigendom Aantal	pCt.	Totaal	Ge-huurd	Eigen-dom
100-150	1.92-2.88	186	1.5	67	36	119	64	207	1.3	99	48	108	52	+ 21	+ 32	- 11
151-175	2.88-3.17	1803	14.5	998	55	805	45	1640	10.3	1067	65	573	35	+ 163	+ 69	- 232
176-200	3.17-3.65	2467	19.9	1464	59	1003	41	2716	17.0	1692	62	1024	38	+ 249	+ 228	+ 21
201-225	3.65-4.33	1625	13.1	1230	76	395	24	2128	13.3	1738	82	390	18	+ 503	+ 508	- 5
226-250	4.33-4.81	1539	12.4	1021	66	518	34	2582	16.1	2020	78	562	22	+ 1043	+ 999	+ 44
251-275	4.81-5.29	918	7.4	611	67	307	33	1327	8.3	976	74	351	26	+ 409	+ 365	+ 44
276-300	5.29-5.77	747	6.0	354	47	393	53	1340	8.4	799	60	541	40	+ 593	+ 445	+ 148
301-350	5.77-6.73	783	6.3	404	52	379	48	1201	7.5	625	52	576	48	+ 418	+ 221	+ 197
351-400	6.73-7.69	479	3.9	212	44	267	56	670	4.2	352	53	318	47	+ 191	+ 140	+ 51
401-500	7.69-9.62	650	5.2	323	50	327	50	830	5.2	412	50	418	50	+ 180	+ 89	+ 91
501-600	9.62-11.54	312	2.5	137	44	175	56	359	2.2	155	43	204	57	+ 47	+ 18	+ 29
601-1000	11.54-19.23	570	4.6	258	45	312	55	676	4.2	300	44	376	56	+ 106	+ 42	+ 64
1000 en meer	19.23 en meer	326	2.7	104	32	222	68	324	2.0	79	24	245	76	- 2	- 25	+ 23
Hoofdgroepen																
100-250	1.92-4.81	7620	61.4	4780	62.7	2840	37.3	9273	58.0	6616	71.3	2657	28.7	+ 1653	+ 1836	- 183
251-300	4.81-5.77	1965	13.4	965	58.0	700	42.0	2667	16.7	1775	66.6	892	33.4	+ 1002	+ 810	+ 192
301-500	5.77-9.62	1912	15.4	939	49.1	973	50.9	2701	16.9	1389	51.4	1312	48.6	+ 789	+ 450	+ 339
501 en meer	9.62 en meer	1208	9.8	499	41.3	709	58.7	1359	8.4	534	39.3	825	60.7	+ 151	+ 35	+ 116
Totaal	12405	100	7183	57.9	5222	42.1	16000	100	10314	64.5	5686	35.5	+ 3595	+ 3131	+ 464

toeneming met 60 pCt. en ook nog groot in de groep der middenstandswoningen, nl. met 41 pCt.

2. De absolute toeneming in de groep der z.g. typische arbeiderswoningen met 1653 woningen of 22 pCt. is veel kleiner en dienovereenkomstig is het aandeel van deze groep in het totaal belangrijk gedaald, nl. met 3,4 pCt.

3. De gemiddelde huur in de groepen der arbeiderswoningen en betere arbeiderswoningen of kleinere middenstandswoningen tot 1934 is gestegen, en deze gemiddelde huur in de groep der middenstandswoningen is vrijwel dezelfde gebleven.

Hieruit blijkt, dat de huurkracht der arbeidende klasse blijkt te zijn toegenomen of deze voor die behoefte meer offers in den vorm van een grooter deel van zijn inkomen is gaan brengen en dus in woningen van hogere huur is gaan wonen; ofwel, dat de aanbouw in de groep der arbeiderswoningen onvoldoende is geweest, om allen in deze groep tegen gelijkblijvende huur van een woning te voorzien, en aan die klasse daardoor een dwang is opgelegd, een grooter deel van zijn inkomen voor de bevrediging van de woonbehoefte te gaan aanwenden, meer dan vroeger en meer dan in de bedoeling van hun behoeftebevredigingsschema lag. Tenslotte blijkt, dat de aanbouw van de middenstandswoningen meer dan voldoende moet worden geacht en dat deze nieuwbouw de gemiddelde huur in deze groep noch heeft doen stijgen, noch heeft doen dalen.

Deze conclusies voor de gemeente Tilburg komen vrijwel overeen met de onderzoeken in Amsterdam, Rotterdam en Den Haag. ¹⁾ Ook de resolutie, aangenomen door den Nationalen Woningraad op de jaarvergadering van 28 en 29 Juni 1935, wordt door deze cijfers onderschreven, nl. dat in vele gemeenten een sedert de crisis nog toegenomen wanverhouding bestaat tusschen woningvoorraad en woningbehoefte, waarvan de voornaamste kenmerken zijn een veel te groot aanbod van middenstandswoningen en woningen van welgestelden en een te gering aanbod van goede en goedkope arbeiderswoningen.

¹⁾ Ch. Glasz, Hypotheekbanken en Woningmarkt in Nederland, 1935. Dr. G. Th. J. Delfgaauw, artikelen in In- en Uitvoer, April 1935.

Nieuwe crisis van den Franc.

Rectificatie. In E.-S.B. van 1 April 1936 is in de 2e kolom, regel 7 v.o., sprake van de staatschuld van Frankrijk. Het vermelde bedrag van Frs. 7.5 milliard moet zijn: Frs. 75 milliard, gemeten over de periode van eind 1930 tot begin 1936.

De nieuwe wettelijke regeling van den economischen raad in Frankrijk.

Rectificatie. De in E.-S.B. van 25 Maart 1936 op pag. 216 en 221 genoemde wet is van 19 Maart 1936 en verscheen op 21 Maart 1936 in het „Journal Officiel”.

ONTVANGEN BOEKEN.

Grondslagen voor maatschappelijke, economische en politieke reconstructie door J. D. Reiman Jr. 3e druk. (Bussum, 1935; N.V. Uitg. Mij. C. A. J. van Dishoeck Jr.).

Een pleidooi voor het verleenen van zelfregering en het opleggen van medeverantwoordelijkheid aan de organisatiën van het bedrijfsleven, aan die van de opvoedings-, onderwijs-, godsdienst-, wetenschaps- en filosofische wereld, welke reeds sedert jaren op zichzelf werkzaam zijn, doch nu als onderdeel van een geheel in het Staatsverband dienen te worden opgenomen. De brochure is in hoofdzaak ontleend aan een reeks artikelen, in Humsfeld's Financier verschenen.

De ware, doch wonderlijke geschiedenis van Oom Sam en kleine Jan met de pofbroek. (Een onvoltooid verhaal) door A. J. W. Renaud. (Den Haag 1935; N.V. H. P. Leopold's Uitg. Mij.). Overdruk uit Haagsch Maandblad van October 1935. Een pleidooi voor devaluatie.

STATISTIEKEN.

RANKDISCONTO'S.

Ned. Disc. Wissels. 2 1/4 Febr. '36	Lissabon 5 13 Dec. '34
Bk. { Bel. Binn. Eff. 3 4 Febr. '36	Londen 2 30 Juni '32
{ Vrsch. in R.C. 3 4 Febr. '36	Madrid 5 9 Juli '35
Athene 7 14 Oct. '33	N.-York F.R.B. 1 1/2 1 Feb. '34
Batavia 4 1 Juli '35	Oslo 3 1/2 22 Mei '33
Belgravia 5 1 Febr. '35	Parijs 5 28 Mrt. '36
Berlijn 4 22 Sept. '32	Praag 3 1 Jan. '36
Boekarest 4 1/2 15 Dec. '34	Pretoria 3 1/2 15 Mei '33
Brussel 2 16 Mei '35	Rome 5 9 Sept. '35
Budapest 4 28 Aug. '35	Stockholm .. 2 1/2 1 Dec. '33
Calcutta 3 28 Nov. '35	Tokio 3.285 7 Apr. '36
Danzig 5 21 Oct. '35	Weenen 3 1/2 10 Juli '35
Helsingfors 4 3 Dec. '34	Warschau ... 5 26 Oct. '33
Kopenhagen ... 3 1/2 22 Aug. '35	Zwits. Nat. Bk. 2 1/2 3 Mei '35

OPEN MARKT.

	1936				1935	1934	1914
	4 April	30 Mrt./4 April	23/28 Maart	16/21 Maart	1/6 April	2/7 April	20/24 Juli
Amsterdam Partic. disc. Prolong.	1 1/2 1	1-1/2 1 1/4-3/4	7/8-1 1/4 1 1/4-1 1/2	1-1/2 1 1/2-2	1 1/4-3 1/2 1-3	1 5/8-2 1/8 1 1/2-2 1/4	3 1/8-3 1/16 2 1/4-3 1/4
Londen Daggeld... Partic. disc.	1 1/2-1 9/16	1 1/2-1 9/16	1 1/2-1 7/16-9/16	1 1/2-1 17/32-9/16	1 1/2-1 9/16-5/8	3/4-1 1 1/16-1	1 3/4-2 4 1/4-3 1/4
Berlijn Daggeld Maandgeld Part. disc. Warenw...	3 3-1/4 3 4-1/2	2 7/8-3 3/8 3-1/4 3 4-1/2	2 1/2-3 1/4 3-1/4 3 4-1 2	2 1/2-3 1/4 3-1/4 3 4-1/2	3-4 3 1/2-3/4 3 3/8 4-1/4	4 1/8-5 3/4 4 1/2-5 3/4 3 1/8 4-1/4	— — 2 1/8-1 1/8 —
New York Daggeld ¹⁾ Partic. disc.	3/4 3/16	3/4 3/16	3/4 3/16	3/4 3/16-1/16	1 5/16	1 1 1/2-3/8	1 3/4-2 1/8 —

¹⁾ Koers van 3 April en daaraan voorafgaande weken t/m. Vrijdag 2) 26/29 Maart.

WISSELKOERSEN.

KOERSEN IN NEDERLAND.

Data	New York *)	Londen *)	Berlijn *)	Parijs *)	Brussel *)	Batavia ¹⁾
31 Mrt. 1936	1.47 1/2	7.30	59.20	9.72	24.94	100 3/8
1 Apr. 1936	1.47 1/8	7.29	59.25	9.70 3/8	24.89	100 3/8
2 " 1936	1.47 3/16	7.29 3/8	59.22 1/2	9.70 1/2	24.91 1/2	100 3/8
3 " 1936	1.47 1/16	7.30 1/2	59.26	9.70 3/4	24.92 1/2	100 3/8
4 " 1936	1.47 5/16	7.29 7/8	59.27	9.70 1/2	24.91	100 3/8
6 " 1936	1.47 1/8	7.28 3/8	59.24	9.70 3/4	24.91	100 3/8
Laagste d.w. ¹⁾	1.46 3/8	7.28 1/2	59.07 1/2	9.69 3/4	24.84	100 3/8
Hoogste d.w. ¹⁾	1.48	7.31 1/2	59.27 1/2	9.74	25.—	100 3/8
Muntpariteit	2.4878	12.1071	59.263	9.747	34.592	100

Data	Zwitserland *)	Weenen *)	Praag ¹⁾	Boekarest ¹⁾	Milaan **)	Madrid **)
31 Mrt. 1936	48.00	—	6.10	1.10	—	20.14
1 Apr. 1936	47.98	—	6.10	1.10	—	20.11 1/2
2 " 1936	47.99	—	6.10 1/2	1.10	—	20.11
3 " 1936	48.02	—	6.10	1.10	—	20.11 1/2
4 " 1936	48.00	—	6.10 1/2	1.10	—	—
6 " 1936	47.99	—	6.10 1/2	1.10	—	20.11
Laagste d.w. ¹⁾	47.94	—	6.08	1.05	—	20.05
Hoogste d.w. ¹⁾	48.10	27.75	6.13	1.15	11.80	20.17 1/2
Muntpariteit	48.003	35.007	7.371	1.488	13.094	48.52

Data	Stockholm *)	Kopenhagen *)	Oslo *)	Helsingfors ¹⁾	Buenos Aires ¹⁾	Montreal ¹⁾
31 Mrt. 1936	37.65	32.60	36.70	3.22	40 3/8	1.47
1 Apr. 1936	37.60	32.55	36.65	3.22	40 3/8	1.46 3/4
2 " 1936	37.62 1/2	32.57 1/2	36.67 1/2	3.21	40 3/8	1.46 3/4
3 " 1936	37.67 1/2	32.62 1/2	36.72 1/2	3.21 1/2	40 5/8	1.46 3/4
4 " 1936	37.65	32.60	36.70	3.22	40 3/16	1.46 3/4
6 " 1936	37.60	32.55	36.62 1/2	3.21 1/2	40 5/8	1.46 3/4
Laagste d.w. ¹⁾	37.50	32.45	36.50	3.18	40	1.46
Hoogste d.w. ¹⁾	37.80	32.75	36.82 1/2	3.24	40 3/8	1.47 3/8
Muntpariteit	66.671	66.671	66.671	6.266	95 3/4	2.4878

*) Notering te Amsterdam. **) Not. te Rotterdam. ¹⁾ Part. opgave. In 't iste of 2de No. van ieder maand komt een overzicht voor van een aantal niet wekelijks opgenomen wisselkoersen.

KOERSEN TE NEW YORK. (Cable).

Data	Londen (\$ per £)	Parijs (\$ p. 100 fr.)	Berlijn (\$ p. 100 Mk.)	Amsterdam (\$ p. 100 gld.)
31 Mrt. 1936	4,95 5/16	6,59 5/16	40,20	67,89
1 " 1936	4,96 3/8	6,60 1/2	40,34	68,07
2 " 1936	4,95 3/8	6,59 3/4	40,31	67,99
3 " 1936	4,95 1/2	6,59	40,28	67,90
4 " 1936	4,95 3/8	6,59 1/2	40,29	67,91
6 " 1936	4,95 1/4	6,59 3/8	40,31	67,93
8 April 1935	4,83 5/8	6,59 3/8	40,28	67,46
Muntpariteit..	4,86	3,90 3/8	23,81 1/4	40 3/8

STATISTISCH OVERZICHT

		GRANEN EN ZADEN								TUINBOUWARTIKELEN				VLEESCH							
		TARWE 80 kg La Plata loco Rotterdam/A'dam per 100 kg. ³⁾		ROGGE 74 kg Bahia Blanca loco R'dam/A'dam per 100 kg. ³⁾		MAIS La Plata loco R'dam/A'dam per 2000 kg.		GERST 62/63 kg Z.-Russische loco Rotterdam/A'dam per 2000 kg. ⁴⁾		LIJNZAAD La Plata loco R'dam/A'dam per 1960 kg.		WITTE KOOL 1e kwal. 1-5 pond per 100 kg Broek op Langendijk		UIEN gewoon per 100 kg Broek op Langendijk		ROODE KOOL 1e kwal. 1-5 pond per 100 kg Broek op Langendijk		RUND-VLEESCH (versch) per 100 kg Rotterdam		VARKENS-VLEESCH (versch) per 100 kg Rotterdam	
		fl.	%	fl.	%	fl.	%	fl.	%	fl.	%	fl.	%	fl.	%	fl.	%	fl.	%	fl.	%
1925		17.20	100.0	13.07 ^s	100.0	231.50 ^s	100.0	236.00	100.0	462.50	100.0	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1926		15.90	92.4	11.75	89.9	174.25	75.3	196.75	83.4	360.50	77.9	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1927		14.75	85.8	12.47 ^s	95.4	176.00	76.0	237.00	100.4	362.50	78.4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1928		13.47 ^s	78.3	13.15	100.6	226.00	97.7	228.50	96.8	363.00	78.5	4.55	100.0	13.25	100.0	17.23	100.0	93.—	100.—	77.50	100.—
1929		12.25	71.2	10.87 ^s	83.2	204.00	88.1	179.75	76.2	419.25	90.6	7.38	162.4	11.78	88.9	9.10	52.8	96.40	103.7	93.12 ^s	120.2
1930		9.67 ^s	56.3	6.22 ^s	47.6	136.75	59.1	111.75	47.4	356.00	77.0	2.05	45.1	2.14	16.2	5.77	33.2	108.—	116.1	72.90	94.1
1931		5.55	32.3	4.55	34.8	84.50	36.5	107.25	45.4	187.00	40.4	3.06	67.3	1.94	14.6	6.96	40.4	88.—	94.6	48.—	61.9
1932		5.22 ^s	30.4	4.62 ^s	35.4	77.25	33.4	100.75	42.7	137.00	29.6	1.49	32.8	8.07	60.9	1.84	10.7	61.—	65.6	37.50	48.4
1933		5.02 ^s	29.2	3.55	27.2	68.50	29.6	70.00	29.7	148.00	32.0	0.82	18.0	2.30	17.4	2.60	15.1	52.—	55.9	49.50	63.9
1934		3.67 ^s	21.4	3.32 ^s	25.4	70.75	30.6	75.75	32.1	142.50	30.8	3.23	71.0	1.89	14.3	3.04	17.6	61.50	66.1	46.65	60.2
1935		4.12 ^s	24.0	3.07 ^s	23.5	61.25	26.5	68.00	28.8	131.75	28.5	2.21	48.6	1.58	11.9	5.25	30.5	48.12 ^s	51.7	51.62 ^s	66.6
Jan. 1934		4.75	27.6	3.10	23.7	65.25 ^s	28.2	58.00	24.6	144.25	31.2	3.65	80.2	2.30	17.4	3.08	17.9	62.50	67.2	53.75	69.4
Febr. 1934		3.40	19.8	2.77 ^s	21.2	65.25	28.2	58.50	24.8	133.00	28.8	3.97	87.3	1.63	12.3	3.12	18.1	63.—	67.7	53.50	69.0
Maart 1934		3.25	18.9	2.72 ^s	20.8	70.75	30.6	58.75	24.9	132.00	28.5	5.99	131.6	1.23	9.3	4.24	24.6	61.75	66.4	50.50	65.2
April 1934		3.20	18.6	2.70	20.7	70.50	30.5	56.75	24.0	136.50	29.5	—	—	—	—	—	—	63.50	68.3	49.12 ^s	63.4
Mei 1934		3.32 ^s	19.2	2.87 ^s	21.9	62.00	26.8	63.00	26.0	154.50	33.4	—	—	—	—	—	—	65.75	70.7	47.50	61.3
Juni 1934		3.67 ^s	21.4	3.17 ^s	24.3	65.00	28.1	74.75	31.7	156.50	33.8	—	—	—	—	—	—	63.25	68.0	43.75	56.5
Juli 1934		3.80	22.1	3.30	25.3	71.50	30.9	78.75	33.4	151.25	32.7	—	—	—	—	—	—	63.—	67.7	44.62 ^s	57.6
Aug. 1934		4.37	25.4	4.27 ^s	32.7	83.25	36.0	93.50	39.6	159.25	34.4	—	—	—	—	—	—	63.95	68.8	43.30	55.9
Sept. 1934		4.—	23.3	4.15	31.7	77.25	33.4	93.25	39.5	145.50	31.5	—	—	—	—	—	—	63.55	68.3	42.62 ^s	55.0
Oct. 1934		3.50	20.3	3.70	28.3	69.50	30.0	93.50	39.6	135.25	29.2	—	—	—	—	—	—	60.70	65.3	42.12 ^s	54.4
Nov. 1934		3.50	20.3	3.45	26.4	71.25	30.8	89.25	37.8	127.75	27.6	1.28	28.1	2.25	17.0	—	—	53.75	57.8	44.50	57.4
Dec. 1934		3.45	20.1	3.55	27.2	76.25	32.9	91.00	38.6	134.00	29.0	1.26	27.7	2.03	15.3	1.73	10.0	53.15	57.2	44.65	57.6
Jan. 1935		3.30	19.2	3.52 ^s	27.0	74.25	32.1	89.25	37.8	137.25	29.7	1.13	24.8	2.59	19.5	2.89	16.8	53.62 ^s	57.7	45.62 ^s	58.9
Febr. 1935		3.20	18.6	3.37 ^s	25.8	68.00	29.4	71.25	30.2	124.25	26.9	0.91	20.0	2.14	16.2	4.26	24.7	51.90	55.8	47.55	61.4
Maart 1935		3.20	18.6	3.07 ^s	23.5	67.75	29.3	64.00	27.1	120.50	26.1	0.88	19.3	2.92	22.0	7.69	44.6	51.40	55.3	51.20	66.1
April 1935		4.07 ^s	23.7	2.95	22.6	70.75	30.6	66.75	28.0	125.00	27.0	—	—	—	—	—	—	51.92 ^s	55.8	50.25	64.8
Mei 1935		4.05	23.5	2.90	22.2	59.90	25.9	67.25	28.5	125.50	27.1	—	—	—	—	—	—	50.80	54.6	48.50	62.6
Juni 1935		4.02	23.4	2.90	22.2	57.50	24.8	75.00	31.8	124.25	26.9	—	—	—	—	—	—	48.—	51.6	46.12 ^s	59.5
Juli 1935		3.92 ^s	22.8	2.55	19.5	54.50	23.5	66.75	28.3	124.50	26.9	—	—	—	—	—	—	48.—	51.6	47.37 ^s	61.1
Aug. 1935		4.25	24.7	2.62 ^s	20.1	55.25	23.9	64.50	27.3	132.25	28.6	—	—	—	—	—	—	44.80	48.2	52.55	67.8
Sept. 1935		4.75	27.6	3.—	22.9	55.75	24.1	64.50	27.3	139.50	30.2	—	—	—	—	—	—	43.37 ^s	46.6	56.62 ^s	73.1
Oct. 1935		4.95	28.8	3.35	25.6	57.75	24.9	64.75	27.4	142.75	30.9	—	—	—	—	—	—	46.07 ^s	49.5	64.62 ^s	83.4
Nov. 1935		4.65	27.0	3.20	21.5	55.00	23.8	59.75	25.3	137.75	29.8	3.83	84.2	2.65	20.0	—	—	42.75	46.0	56.85	73.4
Dec. 1935		5.15	29.9	3.40	26.0	56.75	24.5	60.75	25.7	146.50	31.7	4.32	94.9	2.59	19.5	6.17	35.8	44.75	48.1	52.25	67.4
Jan. 1936		5.45	31.7	3.52 ^s	27.0	56.00	24.2	63.50	27.0	153.50	33.1	4.47	98.2	2.26	17.1	6.41	37.2	44.—	47.3	50.87 ^s	65.6
Febr. 1936		5.22 ^s	30.4	3.40	26.0	55.25	23.9	64.50	27.3	152.50	33.0	4.50	98.9	2.59	19.5	7.43	43.1	43.77 ^s	47.1	48.25	62.3
Maart 1936		5.22 ^s	30.4	3.50	26.8	59.50	25.7	69.75	29.6	150.00	32.4	6.60	145.1	3.05	23.0	9.06	52.6	45.75	49.2	46.57 ^s	60.1
6 April 1936		5.20	30.2	3.50	26.8	63.50	27.4	70.00	29.7	150.00	32.4	6.60	145.1	2.53	19.1	8.93	51.8	46.— ^{s)}	49.5	45.— ^{s)}	58.1
30 April 1936		5.10	29.7	3.40	26.0	64.00	27.6	69.00	29.2	147.50	31.9	—	—	—	—	—	—	47.— ^{s)}	50.5	46.— ^{s)}	59.4

1) Men zie voor de toelichting op dezen staat de nos. van 8, 15 Aug. 1928, 25 Febr. 1931 en 15 Febr. 1933. 2) Tot Jan. 1931 Hard Winter No. 2 van Jan. 1931 tot 16 Dec. 1929 tot 26 Mei 1930 74/5 kg Hongaarsche vanaf 26 Mei 1930 tot 23 Mei 1932 74 kg Zuid-Russische; van 23 Mei 1932 tot 2 Oct. 1933 No. 2 Canada. 3) Tot Van-19 Sept. '32 tot 24 Juli '33 62/63 kg Z.-Russ. Van 24 Juli '33—7 Oct. '35 64/65 kg La Plata. 4) 27 Mrt. 5) 4 Apr. 6) 26 Mrt. 7) 3 April.

Vervolg STATISTISCH OVERZICHT

		MINERALEN						TEXTIELGOEDEREN						DIVERSEN							
		STEENKOLEN Westfaalsche/Hollandsche bunkerkolen, ongezeefd f.o.b. R'dam/A'dam per 1000 kg.		PETROLEUM Mid. Contin. Crude 33 t/m 33.90 Bé s. g. per barrel		BENZINE Gulf exp. 64/66 ^s \$cts. per U.S. gallon		KATOEN			WOL gekamde Australische, Merino, 64's Av. loco Bradford per lb.		WOL gekamde Australische, Crossbred Colonial Carded, 50's Av. loco Bradford per lb.		KOE-HUIDEN Gaaf, open kop 57-61 pnd.		KALK-SALPETER Gld. per 100 kg netto				
		fl.	%	\$	%	\$cts.	%	\$ cts.	%	pence	%	pence	%	pence	%	fl.	%	fl.	%		
1925		10.80	100.0	1.68	100.0	14.86	100.—	23.25	100.0	29.27	100.—	9.35	100.—	55.00	100.0	29.50	100.0	34.70	100.0	12.—	100.0
1926		17.90	165.7	1.89	112.5	13.65	91.9	17.55	75.5	16.24	55.5	6.30	67.4	47.25	85.9	24.75	83.9	28.46	82.0	11.61	96.8
1927		11.25	104.2	1.30	77.4	14.86	100.—	17.50	75.3	16.78	57.3	7.27	77.8	48.50	88.2	26.50	89.8	40.43	116.5	11.48	95.7
1928		10.10	93.5	1.20	71.4	9.98	67.2	20.00	86.0	19.21	65.6	7.51	80.4	51.50	93.6	30.50	103.4	47.58	137.1	11.48	95.7
1929		11.40	105.6	1.23	73.2	10.—	67.3	19.15	82.4	17.05	58.2	6.59	70.5	39.—	70.9	25.25	85.6	32.25	92.9	10.60	88.3
1930		11.35	105.1	1.12	66.7	8.77	59.0	13.55	58.3	12.—	41.0	3.92	41.9	26.75	48.6	16.25	55.1	25.36	73.1	9.84	82.0
1931		10.05	93.1	0.58	34.5	5.04	33.9	8.60	37.0	7.33	25.0	3.08	33.0	21.50	39.1	12.00	40.7	18.65	53.7	8.61	71.8
1932		8.00	74.1	0.81	48.2	4.50	30.3	6.45	27.7	5.21	17.8	3.11	33.3	16.00	29.1	8.50	28.8	11.15	32.1	6.15	51.3
1933		7.00	64.8	0.45	26.8	3.61	24.3	6.75	29.0	5.13	17.5	2.78	29.7	19.25	35.0	9.50	32.2	13.26	38.2	6.18	51.5
1934		6.20	57.4	0.63	37.5	2.88	19.4	7.35	31.6	5.32	18.2	2.68	28.7	19.25	35.0	10.25	34.7	12.07	34.8	6.11	50.9
1935		6.05	56.0	0.62 ^s	37.2	3.02	20.3	7.05	30.3	5.16	17.6	2.96	31.7	16.75	30.5	8.50	28.8	12.54	36.1	5.89	49.1
Jan. 1934		6.65	61.6	0.66	39.3	3.74	25.2	7.10	30.5	5.47	18.7	2.59	27.7	27.00	49.1	14.75	50.0	13.—	37.5	6.15	51.3
Febr. 1934		6.30	58.3	0.64	38.1	3.25	21.9	7.50	32.3	5.64	19.3	2.68	28.7	23.75	43.2	12.75	43.2	13.—	37.5	6.20	51.7
Maart 1934		6.25	57.9	0.63	37.5	3.05	20.5	7.40	31.8	5.50	18.8	2.76									

(VAN GROOTHANDELSPRIJZEN)

ZUIVEL EN EIEREN										METALEN													
BOTER per kg Leeuwarder Comm. Noteering		BOTER p. kg Heffing Crisis Zuivel-Centr.		KAAS Edammer Alkmaar Fabrieks-kaas kl. m/mkr per 50 kg.		EIEREN Gem. not. Eiermijn Roermond p. 100 st.		KOPER Standaard Locoprijzen Londen per Eng. ton		LOOD Locoprijzen Londen per Eng. ton		TIN Locoprijzen Londen per Eng. ton		IJZER Cleveland Foundry No. 3 f.o.b. Middesb. per Eng. ton		GIETERIJ-IJZER (Lux III) p. Eng. t. f.o.b. Antwerpen		ZINK Locoprijzen Londen per Eng. ton		GOUD cash Londen per ounce fine		ZILVER cash Londen per Standard Ounce	
f.	%	f.	%	f.	%	f.	%	f.	%	f.	%	f.	%	f.	%	f.	%	f.	%	f.	%	f.	%
1925	2,31	100,0	—	56,—	100,0	9,18	100,0	62,1/6	100,0	36,8/6	100,0	261,17/-	100,0	73/-	100,0	67/-	100,—	36,3/6	100,—	85/6	100,—	32 1/8	100,0
1926	1,98	85,7	—	43,15	77,1	8,15	88,8	58,1/-	93,5	31,1/6	85,3	290,17/6	111,1	86/6	118,5	68/8	102,5	34,2/6	94,3	85/-	99,5	28 1/8	89,3
1927	2,03	87,9	—	43,30	77,3	7,96	86,7	55,14/-	89,7	24,4/-	66,4	290,4/-	110,8	73/-	100,0	64/6	96,3	28,10/-	78,8	85/-	99,5	26 3/4	83,3
1928	2,11	91,3	—	48,05	85,8	7,99	87,0	63,16/-	102,8	21,1/-	57,8	227,5/-	86,8	66/-	90,4	62/8	93,5	25,5/6	69,9	85/-	99,5	26 1/8	81,1
1929	2,05	88,7	—	45,40	81,1	8,11	88,3	75,14/-	121,9	23,5/-	63,8	203,15/6	77,8	70/6	96,6	68/9	102,6	24,17/6	68,8	85/-	99,5	24 1/8	76,2
1930	1,66	71,9	—	38,45	68,7	6,72	73,2	54,13/-	88,0	18,1/6	49,6	142,5/-	54,3	67/-	91,8	59/6	88,8	16,17/-	46,6	85/-	99,5	17 1/8	55,4
1931	1,34	58,0	—	31,30	56,9	5,35	58,3	36,5/-	58,4	12,1/-	33,1	110,1/-	42,0	55/-	75,3	47/6	70,9	11,10/6	31,9	92/6	108,2	13 1/8	41,6
1932	0,94	40,7	—	22,70	40,5	4,14	45,1	22,17/-	36,8	8,12/-	23,6	97,2/-	37,1	42/-	57,5	37/-	55,2	9,16/-	27,1	118/-	138,0	12 1/8	40,1
1933	0,61	26,4	0,96	20,20	36,1	3,71	40,4	22,2/6	35,6	7,17/6	21,6	131,18/-	50,4	41/-	56,2	35/-	52,2	10,12/6	29,4	124 7/8	145,8	12 1/8	38,5
1934	0,45	19,5	1,—	18,70	33,4	3,45	37,6	18,14/6	30,2	6,15/6	18,6	141,19/6	54,2	40/-	54,8	33/7	50,1	8,9/-	23,4	137 7/8	161,0	13 1/8	40,7
1935	0,49	21,2	0,99	14,85	26,5	3,20	34,9	19,1/6	30,7	8,11/6	23,5	134,16/6	51,5	39/6	54,1	33/8	50,2	8,10/-	23,5	142/2	166,3	17 1/8	55,1
Jan. '34	0,50	21,6	1,—	20,40	36,4	5,05	55,0	21,7/-	34,4	7,7/-	20,2	148,3/-	56,8	39/6	54,1	36/-	53,7	9,12/-	26,5	129/6	151,5	12 3/4	39,7
Feb. "	0,47	20,3	1,—	21,55	38,5	3,68	40,1	20,9/6	33,0	7,4/-	19,8	140,13/-	53,7	39/6	54,1	36/5	54,4	9,-/6	24,9	137/1	160,3	12 1/2	38,9
Mrt. "	0,44	19,0	1,—	19,90	35,5	2,71	29,5	20,3/-	32,5	7,3/6	19,7	144,15/6	55,3	40/6	55,5	35/3	52,6	9,2/-	25,2	136/8	159,8	12 1/8	39,3
Apr. "	0,42	18,2	1,—	17,20	30,7	2,72	29,6	20,14/6	33,4	7,4/6	19,8	150,10/6	57,5	41/6	56,8	34/2	51,0	9,7/6	25,9	135 1/4	158,0	12 1/8	38,7
Mei "	0,41	17,7	1,—	16,05	28,7	2,54	27,7	20,4/-	32,5	6,16/6	18,7	144,19/6	55,4	40/6	55,5	32/9	48,9	9,2/-	25,2	136/3	159,4	12 1/8	37,5
Juni "	0,41	17,7	1,—	19,40	34,6	2,74	29,9	19,18/6	32,1	6,14/-	18,4	140,1/-	53,5	40/6	55,5	31/9	47,4	8,16/-	24,3	137 3/8	161,1	12 1/4	38,1
Juli "	0,40	17,3	1,—	21,50	38,4	2,81	30,6	18,11/-	29,9	6,14/6	18,5	142,9/-	54,0	40/6	55,5	32/4	48,2	8,6/-	22,9	137 1/11	161,4	12 3/4	39,7
Aug. "	0,43	18,6	1,—	20,90	37,3	3,32	36,2	17,6/-	27,9	6,14/-	18,4	139,7/6	53,2	40/-	54,8	32/6	48,5	8,7/6	23,2	138/6	162,0	13	40,5
Sept. "	0,43	18,6	1,—	18,12	32,4	3,31	36,1	16,10/-	26,0	6,5/6	17,2	137,17/-	52,6	39/6	54,1	32/6	48,5	7,17/-	21,7	141/-	164,9	13 1/8	40,9
Oct. "	0,43	18,6	1,—	17,37	31,3	3,30	36,1	16,3/-	26,0	6,6/-	17,3	137,19/6	52,7	39/6	54,1	32/6	48,5	7,7/-	20,3	141/10	165,9	14	43,6
Nov. "	0,47	20,3	1,—	17,—	30,4	4,52	49,3	16,11/6	26,7	6,8/-	17,6	139,8/-	53,2	40/-	54,8	32/6	48,5	7,7/6	20,4	139 3/8	163,2	14 1/8	46,3
Dec. "	0,54	23,4	0,95	15,12	27,0	4,07	44,3	16,16/6	27,1	6,6/-	17,3	137,8/6	52,5	39/6	54,1	32/1	50,9	7,4/6	20,0	140 3/8	164,4	14 1/8	45,7
Jan. '35	0,58	25,1	0,90	14,95	26,7	3,12	34,0	16,19/-	27,3	6,5/-	17,2	138,11/-	52,9	39/6	54,1	34/6	51,5	7,6/6	20,4	141/10	165,9	14 3/4	45,9
Feb. "	0,52	22,5	0,95	14,37	25,7	3,20	34,9	16,4/-	26,1	6,4/-	17,0	136,8/-	52,1	39/6	54,1	34/6	51,5	7,3/6	19,8	142/8	166,9	14 3/8	46,1
Mrt. "	0,37	16,0	1,02	13,30	23,8	2,74	29,8	16,8/-	26,4	6,7/6	17,5	124,5/6	47,5	38/-	52,1	33/9	50,4	7,-/6	19,4	147/5	174,4	15 1/4	49,0
Apr. "	0,37	16,0	1,08	11,50	20,5	2,31	25,2	18,8/-	29,6	7,5/6	20,0	131,-/6	50,0	38/6	52,7	33/6	50,0	7,11/-	20,9	144/5	168,9	18 1/8	56,6
Mei "	0,34	14,7	1,10	11,85	21,3	2,38	26,0	20,-/6	32,2	8,6/6	22,9	135,5/6	51,7	39/-	53,4	33/6	50,0	8,15/6	24,3	142/3	166,2	18 1/2	62,3
Juni "	0,41	17,7	1,07	11,95	21,3	2,41	26,3	18,16/-	30,3	8,11/6	23,5	136,5/6	52,0	39/6	54,1	33/6	50,0	8,11/-	23,6	141/6	165,5	19 1/8	61,1
Juli "	0,44	19,0	1,—	12,57	22,1	2,54	27,7	18,10/-	29,8	8,13/-	23,7	140,11/6	53,7	39/6	54,1	33/6	50,0	8,10/-	23,5	140/10	164,7	18 1/8	57,0
Aug. "	0,46	19,9	1,—	15,10	27,0	3,31	36,1	19,15/-	31,8	9,11/-	26,2	135,12/6	51,8	40/-	54,8	33/6	50,0	8,18/6	24,7	140/4	164,1	17 1/8	55,6
Sept. "	0,58	25,1	0,97	20,25	36,2	3,16	34,4	20,10/6	33,1	9,14/6	26,7	135,4/6	51,6	39/6	54,1	33/6	50,0	9,8/-	26,0	141/-	164,9	17 1/8	54,7
Oct. "	0,65	28,1	0,89	19,87	35,5	3,95	43,0	21,3/6	34,1	11,3/-	30,6	136,17/6	52,3	39/6	54,1	33/6	50,0	10,-/6	27,1	141/8	165,7	17 1/8	54,9
Nov. "	0,59	25,5	0,94	16,90	30,2	4,69	51,1	21,2/6	34,0	10,15/6	29,5	135,13/6	51,8	40/6	55,5	33/6	50,0	9,16/-	27,1	141/3	165,3	17 1/8	54,7
Dec. "	0,57	24,7	0,95	15,80	28,2	4,60	50,1	21,2/6	34,0	10,-/6	27,6	132,-/6	50,4	41/-	56,2	33/6	50,0	9,2/-	25,2	141/1	165,0	15 1/8	47,7
Jan. '36	0,57	24,7	0,95	16,80	30,0	4,04	44,0	20,16/6	33,5	9,6/-	25,5	125,6/6	48,0	41/-	56,2	33/6	50,0	8,15/6	24,3	140/11	164,8	12	37,4
Feb. "	0,61	26,4	0,92	17,37	31,0	3,67	36,8	21,3/6	34,1	9,13/-	26,5	123,8/6	47,1	41/-	56,2	33/6	50,0	9,3/6	25,4	140/10	164,7	11 1/8	37,2
Mrt. "	0,46	19,9	1,04	17,70	31,6	2,39	29,3	21,12/6	34,8	9,19/6	27,3	127,12/6	48,7	41/-	56,2	33/6	50,0	9,13/-	26,7	141/-	164,9	11 1/8	36,8
30 6 Apr. "	0,43	18,6	1,10	17,-	30,4	2,42	26,4	21,16/-	35,1	9,19/-	27,3	126,15/-	48,4	41/-	56,2	33/6	50,0	9,12/-	26,5	140 9/8	164,7	11 1/8	37,2
6 Apr. "	0,43	18,6	1,10	16,-	28,6	2,47	27,0	21,19/-	35,4	9,16/-	26,9	128,14/-	49,2	41/-	56,2	33/6	50,0	9,6/-	26,7	140 7/8	164,5	11 1/8	37,2

26 Sept. 1932 79 K.G. La Plata; van 26 Sept. 1932 tot 5 Febr. 1934 Manitoba No. 2 3) Tot Jan. 1928 Western; vanaf Jan. 1928 tot 16 Dec. 1929 American No. 2, van Jan. 1928 Malting; van Jan. 1928 tot 9 Febr. 1931 American No. 2, van 9 Febr. 1931 tot 23 Mei 1932 64/5 K.G. Zuid-Russische. Van 23 Mei—19 Sept. 1932 No. 3

(VAN GROOTHANDELSPRIJZEN.)

BOUWMATERIALEN										KOLONIALE PRODUCTEN													
VURENHOUT basis 7" f.o.b. Zweden/Finland per standaard van 4.672 M ³ .		STEENEN binnenmuur per 1000 stuks		buitenmuur per 1000 stuks		CACAO G.F. Accra per 50 kg c.i.f. Nederland		COPRA Ned.-ind. f. m. s. per 100 kg Amsterdam		KOFFIE Robusta Locoprijzen Rotterdam per 1/2 kg.		RUBBER Standaard Ribbed Smoked Sheets loco Londen per lb.		SUIKER Witte kristal-suiker loco R'dam/A'dam per 100 kg.		THEE Af. N.-I. theev. A'dam gem. pr. Java- en Sumatrathee p. 1/2 kg.		INDEXCIJFER Grondstoffen Koloniale producten					
f.	%	f.	%	f.	%	f.	%	f.	%	f.	%	f.	%	f.	%	f.	%	f.	%	f.	%	f.	%
1925	159,75	100	15,50	100,-	19,-	100,-	42/6	100,-	35,87	100,0	cts.	100,0	Sh.	100,0	f.	100,0	cts.	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	
1926	153,50	96,1	15,75	101,6	19,50	102,6	49/-	115,3	34,-	94,8	55,375	90,2	2/-	67,4	17,50	93,3	84,5	100,0	84,5	100,0	86,0	102,6	
1927	160,50	100,5	14,50	93,5	18,50	97,4	68/-	160,0	32,62	90,9	46,875	76,4	1/6,375	51,6	19,12	102,0	82,75	97,9	82,75	97,9	86,6	97,4	
1928	151,50	94,8	12,-	77,4	18,50	97,4	57/3	134,9	31,87	88,9	49,625	80,9	-/10,75	30,2	15,85	84,5	75,25	89,1	75,25	89,1	81,9	85,5	
1929	146,00	91,4	14,-	90,3	21,25	111,8	45/10	107,9	27,37	76,3	50,75	82,7	-/10,25	28,8	13,-	69,3	69,25	82,0	69,25	82,0	81,9	87,4	
1930	141,50	88,6	12,50	80,6	20,75	109,2	34/11	82,2	22,62	63,1	32	52,1	-/5,875	16,5	9,60	51,2	60,75	71,8	60,75	71,8	68,0	84,3	
1931	110,75	69,3	10,25	66,1	20,25	106,6	22/5	52,8	15,37	42,9	25	40,7	-/3	8,4	8,-	42,7	42,50	50,3	42,50	50,3	48,8	46,6	
1932	69,00	43,2	9,25	59,7	15,-	78,9	19/6	45,9	13,-	36,2	24	39,1	-/1,75	4,9	6,32	33,7	28,25	33,4	33,7	28,25	36,1		

KOERSEN TE LONDEN.

Plaatsen en Landen	Noteerings-eenheden	21 Mrt. 1936	28 Mrt. 1936	30 Mrt. Laagste	4 Apr. '36 Hoogste	4 Apr. 1936
Alexandrië ..	Piast. p. £	97 1/2	97 1/2	97 1/2	97 1/2	97 1/2
Athene	Dr. p. £	517	520	520	521	521
Bangkok ...	Sh. p. tical	1/10 3/8	1/10 1/8	1/10 1/8	1/10 1/8	1/10 3/8
Budapest ..	Pen. p. £	16 1/2	16 1/2	16 1/2	16 1/2	16 1/2
Buenos Aires ¹	p. peso p. £	18.05	18.00	17.95	18.05	18.00
Calcutta	Sh. p. rup.	1/6 1/2	1/6 1/2	1/6 3/4	1/6 1/2	1/6 1/2
Constantin ..	Piast. p. £	616	616	617	617	617
Hongkong ..	Sh. p. \$	1/3 1/2	1/3 1/2	1/3 1/2	1/4	1/3 1/2
Kobe	Sh. p. yen	1/131/32	1/2	1/131/32	1/2 1/16	1/11 1/64
Lissabon	Escu. p. £	110 1/2	110 1/2	109 1/2	110 1/2	110 1/2
Mexico	\$ per £	18	18	17 1/2	18 1/2	18
Montevideo ²	d. per £	22 1/2	22 1/2	22 1/2	23	22 1/2
Montreal ..	\$ per £	4.97 3/8	4.97	4.96 1/2	4.99	4.97 3/8
Riod. Janeiro ³	d. per Mil.	223/32	223/32	2 1/16	2 1/2	223/32
Shanghai ..	Sh. p. \$	1/2 1/2	1/2 1/16	1/2 3/8	1/2 5/8	1/2 1/2
Singapore ..	id. p. \$	2/4 1/2	2/4 1/8	2/4 1/16	2/4 1/2	2/4 1/2
Valparaiso ⁴	\$ per £	132	129	129	132	132
Warschau ..	Zl. p. £	26 1/2	26 1/16	26 1/2	26 1/2	26 1/2

¹) Offic. not. 15 laten, gem. not., welke imp. hebben te betalen, 27 Febr. 17.02. ²) Offic. not. 20 Mrt. 39 1/2; 26 Mrt. 39 1/16; 30 Mrt. 39 1/2; 31 Mrt. 39 1/16; 2 Apr. 39 1/2. ³) Id. 11 Mrt. '35 4 1/4. ⁴) 90 dg. Vanaf 28 Aug. laatste „export“ notering.

ZILVERPRIJS

31 Mrt. 1936	19 1/16	44 3/4
1 Apr. 1936	19 1/16	44 3/4
2 " 1936	20	44 3/4
3 " 1936	20	44 3/4
4 " 1936	19 1/16	—
6 " 1936	19 1/8	44 3/4
8 Apr. 1935	28 1/16	62 3/8
27 Juli 1914	24 1/16	59

GOUDPRIJS¹)

31 Mrt. 1936	140,8
1 Apr. 1936	140,8
2 " 1936	140,7
3 " 1936	140,7 1/2
4 " 1936	140,7
6 " 1936	140,7 1/2
8 Apr. 1935	144,11
27 Juli 1914	84,10 1/2

¹) in pence p. oz. stand. ²) Foreign silver in \$c. p. oz. fine. ³) in sh. p. oz. fine

STAND VAN 's RIJKS KAS.

Vorderingen.	23 Mrt. 1936	31 Mrt. 1936
Saldo van 's Rijks Schatkist bij De Nederlandsche Bank	f 68.082.745,58	f 53.618.116,09
Saldo b. d. Bank voor Ned. Gemeenten Voorschotten op ultimo Februari 1936 afd. gemeent. verstr. op a. haar uit te keeren hoofds. der pers. bel., aand. in de hoofds. der grondbel. en der ger. fondsbel., alsmede op. op die belastingen en op de vermogensbelasting Voorschotten aan Ned.-Indië	" 1.141.724,83	" 405.060,24
Idem aan Suriname	" 2.140.803,24	" 2.140.803,24
Idem aan Curaçao	" 126.342.743,47	" 114.472.368,80
Kasvord. weg. credietverst. a/h. buitenl. Daggeldleeningen tegen onderpand	" 14.113.585,69	" 14.316.685,73
Saldo der postrek. v. Rijkscomptabelen Vord. op het Alg. Burg. Pensioenfondus ¹)	" 117.091.653,04	" 117.588.134,58
Vord. op andere Staatsbedrijven ¹)	" 30.434.750,34	" 22.676.487,22
Verstr. ten laste der Rijksbegr. kasgeldleeningen aan gemeenten (saldo)	" 26.302.237,87	" 1.738.785,55
	" 26.967.237,87	" 26.967.237,87
	" 36.523.396,24	" 36.683.396,24
Verplichtingen		
Voorshot door De Ned. Bank ingev. art. 16 van haar octrooi verstrekt Schatkistbiljetten in omloop	f 433.253.000,—	f 432.503.000,—
Schatkistpromessen in omloop w.v. rechtstr. bij De Ned. Bank gepl. Zilverbons in omloop	" 104.990.000,—	" 104.990.000,—
Schuld op ult. Februari 1936 aan de gem. weg. a. h. uit te keeren hoofds. d. pers. bel., aand. i. d. hoofds. d. grondb. e. d. gem. fondsbel. alsmede op die bel. en op de vermogensbelasting	" 1.184.396,—	" 1.183.699,—
Schuld aan Curaçao ¹)	" 850.951,21	" 949.576,21
Schuld aan het Alg. Burg. Pensioenfondus ¹)	" 64.216,83	" —
Id. a. h. Staatsbedr. der P.T. en T. ¹)	" 65.927.594,04	" 60.219.982,42
Id. aan diverse instellingen ¹)	" 82.943.838,63	" 82.937.318,63
¹) In rekg.-crt. met 's Rijks Schatkist.		

NEDERLANDSCH-INDISCHE VLOTTENDE SCHULD.

Vorderingen: 1)	28 Mrt. 1936	4 Apr. 1936
Saldo Javasche Bank	f 1.218.000,—	—
Saldo b. d. Postchèque- en Girodienst	" 835.000,—	f 397.000,—
Verplichtingen:		
Voorshot 's Rijks kas e. a. Rijksinstell.	" 126.056.000,—	" 122.224.000,—
Schatkistpromessen in omloop	" 1.500.000,—	" 1.500.000,—
Schatkistbiljetten in omloop	" 3.000.000,—	" 3.000.000,—
Schuld aan het Ned.-Ind. Muntfonds.	" 1.054.000,—	" 1.054.000,—
Idem aan de Ned.-Ind. Postspaarbank.	" 879.000,—	" 795.000,—
Belegde kasmiddelen Zelfbesturen	" 600.000,—	" 600.000,—
Voorshot van de Javasche Bank	—	" 1.499.000,—
¹) Betaalmiddelen in 's Lands Kas op 21 Mrt. 1936	f 54.548.000,—	—

CURAÇAOSCHE BANK.

Data	Metaal	Circulatie	Voor-schotten aan de kolonie	Dis-conto's	Diverse rekeningen ¹)	Diverse rekeningen ²)
1 Maart 1936	4.582	4.458	279	45	656	108
1 Februari 1936	4.600	4.308	97	46	643	82
1 Januari 1935	4.622	4.331	170	46	585	95
1 December 1935	4.619	4.335	156	47	613	103
1 Maart 1935	4.416	4.569	220	77	626	179

¹) Sluftp. der activa. ²) Sluftp. der passiva.

NEDERLANDSCHE BANK.

Verkorte Balans op 6 April 1936.

Activa.		
Binnenl. Wis- (Hfdbk. f	20.975.993,68	
sels, Prom. (Bijbnk. „	494.384,34	
enz. in disc. (Ag.sch. „	3.014.660,55	f 24.485.038,57
Papier o. h. Buitenl. in disconto	—	—
Idem eigen portef. f	1.078.500,—	—
Af: Verkocht maar voor debk. nog niet afgel. „	—	1.078.500,—
Beleeningen (Hfdbk. f	87.448.222,74 ¹)	
incl. vrsch. (Bijbnk. „	4.178.633,45	
in rek.-crt. (Ag.sch. „	35.800.483,85	
op onderp.	f 127.427.340,04	
Op Effecten	f 124.046.876,56 ¹)	
Op Goederen en Spec. „	3.380.463,48	127.427.340,04 ¹)
Voorschotten a. h. Rijk	—	—
Munt, Goud	f 127.601.550,—	
Muntmat., Goud	586.026.882,58	
	f 713.628.432,58	
Munt, Zilver, enz.	18.444.376,66	
Muntmat., Zilver	—	732.072.809,24 ²)
Belegging van kapitaal, reserves en pensioenfondus	—	39.575.321,46
Gebouwen en Meub. der Bank	—	4.600.000,—
Diverse rekeningen	—	6.938.983,03
Staat d. Nederl. (Wet v. 27, 5, '32, S. No. 221)	—	15.486.148,55
		f 951.664.140,89

Passiva.

Kapitaal	f 20.000.000,—
Reservefonds	4.049.884,01
Bijzondere reserve	5.675.000,—
Pensioenfondus	9.873.641,14
Bankbiljetten in omloop	782.016.190,—
Bankassigatiën in omloop	27.220,48
Rek.-Cour. (Het Rijk f	46.513.807,40
saldo's: (Anderen „	75.725.001,35
Diverse rekeningen	122.238.808,75
	7.783.396,51
	f 951.664.140,89

Beschikbaar metaalsaldo	f 371.415.521,86
Minder bedrag aan bankbiljetten in omloop dan waartoe de Bank gerechtigd is	928.538.805,—
Schatkistpapier, rechtstreeks bij de Bank ondergebracht	—
¹) Waarvan aan Nederlandsch-Indië (Wet van 15 Maart 1933, Staatsblad No. 99)	f 71.153.775,—
²) Waarvan in het buitenland	54.687.678,76

Voornaamste posten in duizenden guldens.

Data	Goud		Circulatie	Andere opeischb. schulden	Beschikk. metaal-saldo	Dek-kings-perc.
	Munt	Muntmat.				
6 April '36	127602	586.027	782.016	122.266	371.416	81
30 Mrt. '36	127602	586.027	781.404	121.337	373.043	80
25 Juli '14	65.703	96.410	310.437	6.198	43.521	54
Data	Totaal bedrag disconto's	Schatkist-promessen rechtstreeks	Beleeningen	Papier op het buitenl.	Diverse rekeningen ¹)	
6 April 1936	24.485	—	127.427	1.079	6.939	
30 Mrt. 1936	24.405	—	127.546	1.079	4.260	
25 Juli 1914	67.947	—	61.686	20.188	509	

¹) Onder de activa.

JAVASCHE BANK.

Data	Goud	Zilver	Circulatie	Andere opeischb. schulden	Beschikk. metaal-saldo
4 Apr. '36 ²)	106.290		156.980	22.950	34.318
28 Mrt. '36 ²)	106.280		153.780	24.260	35.064
7 Mrt. 1936	80.046	21.552	159.628	23.625	28.297
29 Feb. 1936	80.045	21.745	155.543	22.271	30.665
25 Juli 1914	22.057	31.907	110.172	12.634	4.842
Data	Wissels, buiten N.-Ind. betaalb.	Dis-conto's	Beleeningen	Diverse rekeningen ¹)	Dek-kings-percentage
4 Apr. '36 ²)	1.440	72.300		13.270	58
28 Mrt. '36 ²)	1.630	70.670		12.650	60
7 Mrt. 1936	2.064	10.022	56.463	13.674	55
29 Feb. 1936	2.087	10.387	55.111	11.347	57
25 Juli 1914	6.395	7.259	75.541	2.228	44

¹) Sluftp. activa. ²) Cijfers telegrafisch ontvangen.